

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Antti Tunttunen

TALOUDELLISESTI VAIKUTTAVAT TULLIMENETTELYT

Liiketalous ja matkailu
2012

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Antti Tunttunen
Opinnäytetyön nimi	Taloudellisesti vaikuttavat tullimenettelyt
Vuosi	2012
Kieli	suomi
Sivumäärä	65 + 2 liitettä
Ohjaaja	Leena Pommelin-Andrejeff

Opinnäytetyöni käsittelee taloudellisesti vaikuttavia tullimenettelyjä. Tutkimuksen tehtävänä oli selvittää, mitä kyseiset menettelyt ovat ja millaisia muutoksia niissä on tapahtunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Opinnäytetyöni aihe muotoutui oman kiinnostuksen ja työharjoittelun aikana kerätyn kokemuksen pohjalta. Tutkimukseni teoriaosuuden pääpaino on taloudellisesti vaikuttavissa tullimenettelyissä, mutta siinä käsitellään myös vientiä, tuontia sekä Euroopan unionia. Teoria on kerätty suurelta osin alan kirjallisuudesta sekä Tullin internetsivuilta.

Tutkimuksen empiirinen osuus koostuu kolmelle Vaasan tullin työntekijälle tehdystä haastattelusta sekä vastausten läpikäynnistä. Jokaisella haastateltavalla oli vankka kokemus taloudellisesti vaikuttavista tullimenettelyistä. Haastattelu suoritettiin käyttäen kvalitatiivista lomakehaastattelua, jossa jokainen taloudellisesti vaikuttava tullimenettely muodosti oman osa-alueensa.

Tutkimuksesta ilmeni, että suurimmat muutokset taloudellisesti vaikuttavissa tullimenettelyissä olivat tapahtuneet vienti- ja tuontitullauksen sähköistymisen myötä. Nämä muutokset olivat vaikuttaneet menettelyihin asettamisiin sekä niiden päättämisiin. Muutokset olivat pääsääntöisesti helpottaneet ja nopeuttaneet Tullin toimintaa. Tutkimus osoitti myös, että taloudellisesti vaikuttavien tullimenettelyiden menettelymäärät seuraavat kansainvälisiä talouden vaihteluita. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että vaikka viimeisen vuosikymmenen aikana on tullut voimaan uusi Tullin toimintaa ohjaava laki, Uusittu Tullikoodeksi, ei tämä tuonut suuria muutoksia itse menettelyihin.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Bachelor's Degree

ABSTRACT

Author	Antti Tunttunen
Title	Customs Procedures with Economic Impact
Year	2012
Language	Finnish
Pages	65 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Leena Pommelin-Andrejeff

This thesis studied the customs procedures with economic impact. The aim of the research was to examine what those procedures are and what kind of changes they have gone through in the last decade. The subject of the research arose from my own interest and from the experience I gained in practical training. The theoretical part of the thesis mainly examined those customs procedures with economic impact but it also studied export, import and the European Union. Most material of the theoretical study is from the business trade literature and from the webpages of Finnish Customs.

The empirical study of the thesis consists of interviews which were carried out with three of the employees at the Customs of Vaasa. It also deals with the answers and analyses of them. All the interviewees had an extensive knowledge in the customs procedures with economic impact. The interview was carried out by using a form interview where each of the customs procedures with economic impact created its own section.

The research showed that the most significant changes that the customs procedures with economic impact had gone through had to do with the creation of electronic import and export systems. These changes had an impact on the placement of goods in the procedures and on the discharging of the procedures. The changes had mainly helped and speeded up the work of Finnish Customs. The research also showed that the numbers of customs procedures with economic impact follow international economic trends. The research indicated that even though a new customs law, Modernised Customs Code, took effect in the past decade it did not bring notable changes to the customs procedures with economic impact.

Keywords	Customs procedures with economic impact, European Union, export, import
----------	---

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	7
1.1	Opinnäytetyön tausta	7
1.2	Opinnäytetyön rakenne, tarkoitus ja rajaus.....	7
2	EUROOPAN UNIONI	9
2.1	Toimielimet ja politiikka.....	9
2.2	EU:n vaikutus jäsenmaihin	10
3	ULKOMAANKAUPAN MENETTELYT	13
3.1	Tulli ja sen tehtävät.....	13
3.2	Vienti.....	15
3.3	Vientimenettelyt.....	16
3.4	Etuuskohtelut ja vientirajoitukset	17
3.5	Tuonti ja tullimenettelyt.....	18
3.6	Muut tulliselvitysmuodot	20
3.7	Tuonnin ilmoitukset ja maksut.....	21
4	TALOUDELLISESTI VAIKUTTAVAT TULLIMENETTELYT	23
4.1	Sisäinen jalostus.....	23
4.1.1	Luvan hakeminen	25
4.1.2	Luvan myöntäminen.....	26
4.1.3	Menettelyyn asettaminen	27
4.1.4	Vientivaihe sekä menettelyn päättäminen.....	28
4.1.5	Jälkitoimenpiteet	29
4.1.6	Menettelyssä tapahtuneet muutokset	30
4.2	Tullivarastointi	31
4.2.1	Lupa tullivarastointiin	32
4.2.2	Tullivarastointimenettelyn käyttö	33
4.2.3	Menettelyssä tapahtuneet muutokset	34
4.3	Väliaikainen maahantuonti	35
4.3.1	Soveltamismuodot ja -tilanteet.....	36
4.3.2	Maahantuonti täysin tuontitullitta	37

	5
4.3.3 Luvan saamisen edellytykset ja sen myöntämien	39
4.3.4 Menettelyyn asettaminen sekä sen päättäminen	40
4.3.5 Menettelyssä tapahtuneet muutokset	41
4.4 Ulkoinen jalostus	42
4.4.1 Luvan hakeminen	43
4.4.2 Luvan myöntäminen.....	44
4.4.3 Menettelyyn asettaminen ja sen päättäminen.....	44
4.4.4 Kannettava tulli ja arvonlisävero	45
4.4.5 Menettelyssä tapahtuneet muutokset	46
4.5 Tullivalvonnassa tapahtuva valmistus	46
4.5.1 Luvan hakeminen ja sen myöntäminen.....	47
4.5.2 Menettelyn soveltaminen	48
4.5.3 Menettelyssä tapahtuneet muutokset	48
5 EMPIIRINEN OSUUS	50
5.1 Tutkimusmenetelmät.....	50
5.2 Haastattelun suunnittelu ja toteutus	51
5.3 Haastattelun tulokset ja analysointi	52
5.4 Tutkimuksen reliabelius ja validius	58
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	60
LÄHTEET	63
LIITTEET	

LIITELUETTELO**LIITE 1.** Haastattelukysymykset**LIITE 2.** Taloudellisesti vaikuttavaa tullimenettelyä ja tiettyä käyttötarkoitusta koskeva lupahakemus

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön tausta

Suoritin koulutusohjelmaani kuuluvan työharjoittelun Läntiseen tullipiiriin kuuluvassa Vaasan tullin toimipisteessä. Työskentelin taloudellisesti vaikuttavien tullimenettelyjen parissa koko harjoittelujaksoni ajan, joten oli hyvin luontevaa valita ne myös opinnäytetyöni aiheeksi. Harjoittelun aikana ehdin kerätä aineistoa kyseisistä menettelyistä ja kiinnostus aihetta kohtaan heräsi.

1.2 Opinnäytetyön rakenne, tarkoitus ja rajaus

Opinnäytetyön tavoitteena on saada lukijalle mahdollisimman tarkka kuva taloudellisesti vaikuttavista tullimenettelyistä sekä niissä viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtuneista muutoksista. Opinnäytetyön teoriaosa perustuu ulkomaankaupan menettelyihin, eli vientiin sekä tuontiin. Näitä kahta voidaan pitää kaiken ulkomaankaupan pohjana, joten ne luovat myös hyvän perustan taloudellisesti vaikuttaville tullimenettelyille. Teoriaosassa kerrotaan myös hieman Euroopan unionista (EU), sillä sen luomat raamit kaikille tullimenettelyille ovat merkittävät. Vaikka EU saneleekin suuren osan Tullin toiminnasta, tulee opinnäytetyöni pääpaino olemaan taloudellisesti vaikuttavissa tullimenettelyissä, niiden soveltamisessa sekä kehityksessä.

Työn tutkimusongelman tarkoituksena on selvittää, mitä taloudellisesti vaikuttavat tullimenettelyt ovat ja millaiset ovat olleet niiden muutokset viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tähän pyritään etsimään vastaus sekä kirjoitetun tiedon että haastatteluiden avulla. Kirjallisena tietona käytetään EU:n asetuksia, lainsäädäntöä sekä alan kirjallisuutta. Opinnäytetyön näkökulmana käytetään Tullin näkökulmaa, joten kaikki hyödyt ja haitat yritysten näkökulmista tullaan sivuuttamaan. Koska Euroopan unionin lainsäädäntö määrää suurimman osan taloudellisesti vaikuttavien tullimenettelyiden toiminnasta, ei menettelyihin pyritä tässä työssä etsimään parannusehdotuksia.

Työn empiirinen osuus koostuu kvalitatiivisesta lomakehaastattelusta. Haastateltaviksi on valittu kolme Vaasan tullin työntekijää, joilla jokaisella on vahva tietä-

mys juuri taloudellisesti vaikuttavista tullimenettelyistä. Haastattelukysymykset keskittyvät taloudellisesti vaikuttaviin tullimenettelyihin ja niillä pyritään selvittämään menettelyissä viime aikoina tapahtuneet muutokset. Empiirisessä osuudessa perehdytään myös tutkimusmenetelmiin sekä haastattelun suunnitteluun ja toteutukseen. Opinnäytetyön lopussa käydään läpi haastattelun tulokset, tehdään tuloksista johtopäätökset sekä arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta.

2 EUROOPAN UNIONI

Euroopan unioni (EU) on taloudellinen ja poliittinen yhteistyömuoto, johon kuuluu 27 Euroopan maata. Se kattaa siis suuren osan Euroopan mantereesta. EU:n perusta luotiin toisen maailmansodan jälkeen, jolloin taloudellinen yhteistyö muuttui entistä tärkeämmäksi. Yhteistyön tarkoituksena oli välttää uusia sotia, sillä taloudellisesti toisistaan riippuvaiset maat todennäköisesti välttivät sotimasta keskenään. Nykyään EU on kehittynyt valtavaksi sisämarkkinaksi, jolla on toimintaa lähes jokaisella toimialalla aina kehitysyhteistyöstä ympäristöpolitiikkaan. EU on auttanut jäsenmaitaan nostamaan elintasoaan sekä luonut tietynlaisen vakauden jäsenmaiden toimintaan. EU:lla on oma valuutta, euro, joka on 17 maan virallisena valuuttana. Rajatarkastukset EU-maiden välillä on poistettu, joten ihmisten ja tavaroiden on helpompi siirtyä maasta toiseen. Perustan EU:n toiminnalle luo oikeusvaltion perusteet, eli EU:n tavoitteet on määritelty perussopimuksissa, joista jäsenvaltiot ovat vapaaehtoisesti ja demokraattisesti päättäneet. (Euroopan unioni 2012e)

2.1 Toimielimet ja politiikka

Eurooppalaisia ehkä kaikkein lähin EU:n toimielimistä on Euroopan parlamentti. Parlamentin jäsenet valitaan joka viides vuosi suorilla vaaleilla. Voidaan siis sanoa, että Euroopan parlamentti edustaa suoraan EU:n kansalaisia. Parlamentin päätehtäviä on kolme. Se ottaa kantaa EU:n lainsäädäntöaloitteisiin sekä hyväksyy säädökset, valvoo komission ja muiden toimielinten toimintaa sekä hyväksyy talousarvion. Euroopan komissio on Euroopan unionin ehkä keskeisin toimielin. Parlamentti hoitaa uusien EU:n lainsäädäntöehdotusten laadinnan sekä EU:n politiikan käytännön toteuttamisen. Säädösten hyväksyntä tehdään yhdessä neuvoston kanssa. Tällaisia säädöksiä ovat muun muassa kuluttajansuojaan sekä ympäristöön liittyvät säädökset. (Euroopan unioni 2012b)

Eurooppa-neuvoston kokouksia kutsutaan huippukokouksiksi, joissa EU:n johtajat päättävät politiikan suuntaviivoista. Kokouksia pidetään yleensä neljä kertaa vuo-

nessa. Eurooppa-neuvoston pätehtävät ovat yleisistä poliittisista linjoista ja painopisteistä päättäminen sekä monitahoisten ja arkaluontoisten asioiden käsittely. Eurooppa-neuvoston vaikutusvalta ulottuu lähinnä poliittisen ohjelman laadintaan, kun taas lainsäädäntövalta siltä puuttuu kokonaan. Neuvoston päätökset tehdään konsensusperiaatteella eli päätöksiin pyritään löytämään yhteisymmärrys. Äänestyksissä Eurooppa-neuvoston sekä komission puheenjohtajat eivät voi äänestää. (Euroopan unioni 2012d)

Euroopan unionin neuvosto, joka useimmiten lyhennetään pelkäksi neuvostoksi, koostuu EU-maiden kansallisista ministereistä. Kokouksissa ministerit hyväksyvät lainsäädäntöä sekä koordinoivat toimintapolitiikkaa. Euroopan unionin neuvoston pätehtäviä on kuusi. Se hyväksyy lainsäädäntöä, huolehtii jäsenvaltioiden yleisen talouspolitiikan koordinoinnista, allekirjoittaa EU:n ja muiden valtioiden väliset sopimukset, hyväksyy EU:n vuosittaisen talousarvion, kehittää EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä huolehtii jäsenmaiden tuomioistuinten ja poliisivoimien yhteistyöstä. Euroopan unionin jäsenmaiden päätöksen mukaan, EU:ssa noudatetaan yhteistä talouspolitiikkaa. Talouspolitiikan koordinointi on jätetty neuvostolle, jossa sen hoitavat EU-maiden talous- ja valtionvarainministerit. Neuvoston jäsenet vaihtelevat kokouksittain, sillä jokainen maa lähettää kokoukseen aina kyseisestä aiheesta vastaavan ministerin. Äänestystilanteissa, neuvoston jäsenten äänimäärät on suhteutettu kunkin maan asukaslukuun, ja näin ollen esimerkiksi Saksalla on 29 ääntä kun taas Suomella niitä on 7. Äänestyksen tulos ratkeaa määränemmistöperiaatteen mukaan. (Euroopan unioni 2012c)

2.2 EU:n vaikutus jäsenmaihin

Ehkä suurimmat ja näkyvimvät EU:n vaikutukset suomalaisiin ovat olleet yhteinen valuutta, euro, sekä kansalaisten että tavaroiden vapaa liikkuvuus EU:n alueella. Vapaa liikkuvuus on helpottanut työntekoa ulkomailla, sillä vapaan liikkuvuuden ansiosta kaikki työhön, palkkaukseen ja muihin työllistämiseen liittyvä, kansalaisuuteen perustava syrjintä on kielletty. Jokaisella EU:n kansalaisella on siis oikeus työskennellä toisessa EU-maassa kyseisen maan työlainsäädäntöä noudattaen. Toisen EU-maan kansalaisilla tulee siis olla kaikki samat edut, oikeudet ja velvollisuudet työnteossa kuin maan omillakin kansalaisilla. Erityisesti irtisa-

nomisen ja palkkauksen tasa-arvoisuuteen on EU:n aikana panostettu. Jokaisella EU:n kansalaisella on myös oikeus tuoda puolisonsa sekä lapsensa mukanaan uuteen maahan työn perässä siirtyessään. (Euroopan komissio 2010)

Matkustaessa EU:n alueella, jokaisella EU:n kansalaisella on oikeus matkustaa toiseen jäsenvaltioon esittämällä voimassa olevan henkilötodistuksen tai passin. Maahantulo- tai maastapoistumisvahvistuksia ei tarvita. Myös perheenjäsenillä, jotka eivät ole EU:n kansalaisia, ovat samat oikeudet kuin heidän kanssaan matkustavilla EU:n kansalaisilla. Jossain tapauksissa heiltä voidaan vaatia kuitenkin viisumi lyhytaikaista oleskelua varten. Alle kolmen kuukauden oleskelua varten EU-kansalaiselle riittää asiapaperiksi pelkkä voimassa oleva henkilöllisyystodistus tai passi. Mikäli EU:n kansalainen haluaa oleskella toisessa jäsenmaassa yli tuon kolme kuukautta, on hänelle edelleen muutama edellytys, jotka hänen tulee täyttää. Kansalaisen tulee tehdä jonkinlaista ansiotyötä, tai omistaa riittävät varat tai sairaskassakuutuksen, jotta hänen ei tarvitsisi sairastuessaan turvautua paikalliseen sosiaaliturvajärjestelmään. Myös osallistumista opiskelijana ammatilliseen koulutukseen pidetään yhtenä pidemmän oleskelun edellytyksenä. (Euroopan komissio 2010)

Euro on käytössä täällä hetkellä kolmessatoista EU-maassa. Tämä tarkoittaa että noin 330 miljoonaa EU:n kansalaista käyttää euroa jokapäiväisessä elämässään. Euroa käyttää laillisena maksuvälineenä myös usea muu maa, joiden joukossa ovat muun muassa EU:n naapurivaltiot sekä entiset siirtomaat. Euroa voidaankin pitää ehkä EU:n suurimpana ja näkyvimpänä saavutuksena EU:n kansalaisten näkökulmasta. Eurosta on muodostunutkin dollarin jälkeen maailman toiseksi merkittävin kansainvälinen valuutta. (Euroopan komissio 2011b)

EU:n oman lainsäädännön perustan muodostaa kolme elementtiä, joilla EU vaikuttaa jäsenmaidensa toimintaan. Asetukset ovat jokaiselle jäsenmaalle sitovia lakeja, joita tulee soveltaa sellaisenaan heti niiden voimaantullessa. Asetus syrjäyttää aina sen kanssa ristiriidassa olevan kansallisen lainsäädännön. Asetuksesta esimerkkinä mainittakoon Tullikoodeksi sekä sen soveltamisasetus, jotka luovat perustan EU:n tullitoiminnalle. Direktiiviä voisi kuvailla lainsäädäntöohjeeksi, joka pakottaa jäsenmaat muuttamaan lainsäädäntönsä direktiivien mukaisiksi.

Tämä tulee tehdä tietyn määräajan kuluessa. Kansalliset viranomaiset saavat itse valita, kuinka täytäntöönpano suoritetaan. Päätöksiä käytetään yksittäistapauksien sitovina säädöksinä. Päätös osoitetaan aina tietty tahoa koskevaksi. (Ruonala 2008, 57)

3 ULKOMAANKAUPAN MENETTELYT

Suomen kaupankäynti muiden maiden kanssa on jaettu sisä- ja ulkokauppaan. Sisäkaupalla tarkoitetaan EU:n sisäistä kauppaa, kun taas ulkokaupalla unionin ulkoista kaupankäyntiä. Koska tämän opinnäytetyön näkökulmana käytetään Tullin näkökulmaa ja koska Tullin osallistuminen EU:n sisäkauppaan on varsin pientä, tullaan sisäkauppa sivuuttamaan kokonaan. Ulkomaankaupan menettelyt taas koostuvat viennistä sekä tuonnista. Näiden kahden menettelyn sisään kuuluvat muun muassa taloudellisesti vaikuttavat tullimenettelyt, joihin tämän opinnäytetyön myöhemmissä osissa pyritään perehtymään tarkemmin. EU:ssa vienti- ja tuontimenettelyitä valvovat kansalliset tullilaitokset eli Suomessa Tulli. (Tullihalitus 2004. 5)

3.1 Tulli ja sen tehtävät

Suomen Tulli kuuluu Euroopan unionin tullijärjestelmään. Sen tärkeimmät tehtävät ovat ulkomaankaupan edistäminen ja valvominen sekä tullimaksujen ja verojen kantaminen. Suomalaisen tullilaitoksen ehkä merkittävin kehitysvaihe tapahtui 1970-luvun vaihteessa, jolloin toteutettiin laaja organisaatio- ja toimintamuutos. Tulliuudistuksen keskeisimpänä uudistuksena voidaan pitää tullitavaroiden purkamisen tullivarastoihin ja -alueille lopettamista. Uudistuksen toteuttamiseksi tullilaitoksen organisaatiota muutettiin. Entisen tullikamarijärjestelmän tilalle luotiin 14 tullipiiriä, jotka hoitivat aluehallinnon. Uudistuksen myötä tullimaksujen käteiskannon sekä pankkitalletuksen sijalle luotiin uusi tullimaksujen keruumenettelmä, luottoasiakasjärjestelmä. (Melin 2010. 246; Taipalus 2005, 109)

Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi 1.1.1995. Uusi EU-jäsenyys toi mukanaan suuremmat muutokset Tulliin kuin muihin valtiohallinnon organisaatioihin. Kolmansien maiden kaupan tullimaksujen kanto tarkentui ja vaikeutui, ja sisämarkkinakaupan tullikanto loppui kokonaan. Kolmansien maiden kaupalla tarkoitetaan EU:n ulkopuolista kaupankäyntiä. Tullimaksut kannettiin jatkossa EU:lle ja Suomessa otettiin käyttöön noin 30 EU:n tullietuus sopimusta ja -järjestelyä. Sisämarkkina-alueiden kautta kulkevien ja sinne tuotavien huumeiden sekä ympäristölle vaarallisten aineiden valvontaa tehostettiin. Entiset pistokokeet korvattiin

tiedonhankinnalla. Tulli kehitti tätä varten oman riskianalyysimallinsa. Myös EU:n ja Suomen tietoyhteyksiä parannettiin. Suomen Tulli hoiti EU-jäsenyytensä alusta lähtien hyvin tullirikollisuuden ehkäisyyn sekä paljastamiseen. Suomen Tulli toimi myös uusien EU-jäsenmaakandidaattien tullilaitosten valmentajana. Tullin uusiksi velvollisuuksiksi määrättiin muun muassa Venäjän liikenteessä lastiautojen kunto- ja ajopiirturivalvonta, säteilevien aineiden ja tavaroiden valvonta sekä energia- ja jäteveron kantaminen. (Taipalus 2005, 233-234)

Tulli tekee nykyään hyvin tiivistä yhteistyötä valtiovarainministeriön lisäksi usean muun viranomaisen kanssa. Tulli avustaa muun muassa ulkoasiainministeriötä EU:n kauppapolitiikan hoitamisessa, mikä edesauttaa luomaan kiinteät yhteydet työvoima- ja elinkeinoministeriöön, maa- ja metsätalousministeriöön sekä elinkeinoelämän etujärjestöihin. Merenkululaitokselle Tulli kerää väylämaksuja ja huoltovarmuusmaksuja, kun taas ympäristöministeriölle öljysuojamaksuja. Tulli tekee myös liikenne- ja viestintäministeriön lukuun raskaan liikenteen kuntotarkastuksia maamme itärajalta. Poliisin ja rajavartiolaitoksen kanssa tehtävä yhteistyö on myös osa Tullin yhteistyötoimintaa. (Tullihallitus 2009c)

Tullin asiakasstrategia muuttuu jatkuvasti kehittyvän kansainvälisen yhteisön vaatimusten ja liiketoimintaympäristön mukaan. Tullin sähköisiä palveluita kehitetään jatkuvasti osana EU:n laajuista kehittämissuunnitelmaa. Tulli yrittää kehittää palveluita, joilla asiakasryhmät pystyvät hoitamaan yhä helpommin niille tarkoitettua tullausasioinnin. Vuonna 2011 Suomessa otettiin käyttöön tuontitullaukseen liittyvä järjestelmä, jolla pystyttiin hoitamaan ilmoitusten käsittely sekä maahan-tuonnin tullien ja arvonlisäverojen maksaminen verkkopankissa. Tällä pystyttiin vähentämään tarvetta asioida tullitoimipaikoissa. Tästä uudesta käytännöstä tuli erittäin suosittu, sillä vuoden 2011 loppuun mennessä internetin kautta ilmoitettujen, yksityishenkilöiden, postipaketti-ilmoitusten määrä nousi 72 prosenttiin. (Tullihallitus 2012a. 6-10)

Tulli järjestää jatkuvasti valtakunnallista yritysneuvontaa, jonka tarkoituksena on parantaa tulliosaamista sekä ilmoitusten oikeellisuutta. Tulli pyrkii myös kartoittamaan asiakkaidensa tarpeet ja löytämään asiakkailleen sopivampia asiointitapoja. Vuonna 2011 yritysneuvonnan pääkohtina olivat suora sanoma-asiointi, yksin-

kertaistettujen ilmoitusmenettelyiden lupien uusimiseen liittyvät muutokset, vinnin alkuperäasiat sekä makeisverolainsäädännön muutokset. Tulli järjesti näistä aihealueista 19 yhteistilaisuutta ympäri maan. Vuoden 2011 aikana yritysneuvonnan piirissä oli 538 yritystä. Tullilla on valtakunnallisia ja alueellisia asiakasyhteistyöryhmiä, joiden jäsenet edustavat huolintaliikkeitä, meriliikenteen toimijoita, lentorahtiliikennettä, tuoja- ja viejäyrityksiä sekä eri toimialaliittoja. Asiakasyhteistyöryhmissä käsitellään tullin ja verolainsäädännön aiheita asiakkaiden kysymykset ja tarpeet huomioon ottaen. (Tullihallitus 2012a. 6-10)

Vuoden 2011 aikana Tulli jatkoi organisaatiouudistustaan. Organisaatiouudistuksessa Tullin toimintaa muutettiin siten, että Tullihallinto muodostuu jatkossa kolmesta osastosta. Operatiivinen toiminta on jatkossa Tulliyksiköt-nimisen yksikön vastuulla. Tullin tehtäviin uudistus ei tuo muutoksia. Erilaiset viime vuosien toimintaympäristön ja toimintamallien muutokset ovat olleet organisaatiouudistuksen taustalla. Viime vuosien aikana Tullissa on siirrytty pääosin sähköiseen ilmoittamiseen tulliselvityksissä. Myös liikkuvaan valvontaan siirtyminen on toteutettu perustamalla tullipiireihin valvontaa ja myös muita tehtäviä hoitavia liikkuvia ryhmiä. Organisaatiouudistuksen avulla on saatu järjestettyä tehtävät uudelleen niin valtakunnallisesti kuin alueellisestikin muun muassa kokoamalla ja keskittämällä tehtäviä sekä keventämällä rakenteita. (Tullihallitus 2012a. 22-23)

3.2 Vienti

Viennillä tarkoitetaan tavaroiden viemistä EU-alueen ulkopuolelle. Kun tavarat on tarkoitus palauttaa takaisin EU-alueelle, on kyseessä väliaikainen vienti. Tällaisia tapauksia voivat olla muun muassa erilaiset esittelyt ja näyttelyt. Mikäli tavaroita viedään EU:n tullin ja veroalueen ulkopuolelle, on näistä tavaroista annettava vienti-ilmoitus. Viejä on vastuussa vienti-ilmoituksen antamisesta, mutta tämä voi myös valtuuttaa esimerkiksi huolintaliikkeen hoitamaan ilmoituksen puolestaan. Vienti-ilmoituksen avulla vientimaan tulliviranomainen pystyy valvomaan vietäviin tavaroihin kohdistuvia kiintiöitä ja rajoituksia, torjumaan terrorismia sekä kansainvälistä rikollisuutta. Vienti-ilmoitukset mahdollistavat myös ulkomaankaupan tilaston keräämisen sekä tavaroiden poistumisen valvonnan. (Tullihallitus 2011h)

Viejän tai tämän valtuuttaman toimijan on mahdollista jättää vienti-ilmoitus joko internetin kautta tai sanomapohjaisesti. Internetin kautta jokaisella viejällä on mahdollisuus lähettää oma vienti-ilmoituksensa, sillä tämä ei ole luvanvaraista. Sanomapohjaisten, eli niin sanottujen EDI-sanomien lähettämiseen taas tarvitaan lupa. EDI-sanomia lähetetään sähköisen tullausjärjestelmän, ITU:n (Integroitu tulliselvitysjärjestelmä) kautta. Viennin rekisteröidyiksi asiakkaiksi hyväksytyt viejät sekä huolintaliikkeet voivat hakeutua EDI-lähtäjiksi. Lähtäjäksi hakeutuvalla tulee olla käytössään myös tullausohjelma, jolla pystytään tuottamaan vaadittavat sanomat Tullin antamien standardien mukaisina. Yrityksen on testattava sanomaliikennettään sekä verkkoyhteyttään Tullin kanssa päästäkseen EDI-lähtäjäksi. EDI-lähtäjä pystyy antamaan tulli-ilmoituksia omasta järjestelmästänsä suoraan Tullin ELEX-järjestelmään. EDI-lähtäjä saa vastaussanoman, sähköisen viennin saateasiakirjan, luovutus päätöksen sekä poistumisvahvistetun luovutus päätöksen suoraan omaan tietojärjestelmäänsä. (Tullihallitus 2010; Melin, 2002. 113)

3.3 Vientimenettelyt

Vientimenettelyt EU:n ulkopuolelle voivat olla joko suoraa vientiä tai epäsuoraa vientiä. Suorassa viennissä vientitavaran lähtö- ja poistumispaikka on samassa jäsenvaltiossa ja suorassa viennissä viejä lähettää ensin vienti-ilmoituksensa Tullille sähköisesti hyvissä ajoin ennen lähtöä. Tullin tietojärjestelmä lähettää vastauksena joko hyväksymis- tai hylkäyssanoman. Jos kyseessä on ollut hyväksyttävä vienti-ilmoitus, lähettää järjestelmä luovutussanoman, johon on liitetty luovutus päätös sekä viennin saateasiakirja, eli EAD (Export Accompanying Document). Saateasiakirja sisältää tunnistetiedon, jolla ilmoitus yksilöidään Tullin tietojärjestelmään. Tunnistetietoa kutsutaan MRN (Movement Reference Number)-viitteeksi. Viejä toimittaa MRN-viitteen tavaran poistumispaikalle, jossa Tullille annetaan ”saapuminen poistumispaikalle”-ilmoitus. Tulli antaa tähän vastauksen, joka toimii lastauslupana. Myönteisellä luvalla tavarat voidaan lastata lopulliseen kuljetusvälineeseen, kielteisellä luvalla annetaan lastauskielto. (Tullihallitus 2011g)

”Saapuminen poistumispaikalle”-ilmoituksen antajan on toimitettava ilmoittamansa MRN-viite toimijalle, joka lastaa tavarat poistumiskulkuneuvoon. Viimei-

senä Tullille toimitetaan poistumisen esittämisilmoitus sekä poistumisilmoitus. Näihin kumpaankin on merkittävä tavaran MRN-viite, jotta tavara olisi tunnistettavissa. Kun poistumisen esittämisilmoitus on osoitettu tullille, saa viejä automaattisesti tullin järjestelmistä poistumisvahvistetun luovutus päätöksen, jolla pystytään todistamaan tavaroiden lähtö EU:n alueelta. (Tullihallitus 2011g)

Kun tavara poistuu eri EU:n jäsenmaan kautta, on kyseessä epäsuora vienti. Tämä eroaa suorasta viennistä lähinnä siinä, että MRN-viite esitetään poistumispaikassa vienti-ilmoituksessa esitettyjen tavaroiden kanssa. Poistumispaikan tulliviranomaiset pystyvät hakemaan viennin tiedot omasta tietojärjestelmästä pelkän MRN-numeron avulla sekä vahvistamaan tavaran poistumisen. Tämä tieto tulee automaattisesti jokaisen EU-maan tietojärjestelmään, joten lähtömaan tulliviranomainen pystyy tarkistamaan tavaran poistumisen. (Tullihallitus 2011g)

3.4 Etuuskohtelut ja vientirajoitukset

EU:lla on joidenkin maiden kanssa vastavuoroinen etuuskohtelusopimus. Nämä maat myöntävät alennetun tullikohtelun tai tullittomuuden EU:n alkuperätuotteille. Etuuskohtelumaita ovat muun muassa Egypti, Etelä-Afrikka sekä Meksiko. Etuuskohtelu voidaan myöntää, mikäli vientituote on EU:n tai mahdollisen sopimusverkostoon kuuluvan maan alkuperätuote. Jokaisessa etuuskohtelusopimuksessa on mainittu, mitkä edellytykset on täytyttävä, jotta vientituote saa etuuskohtelun määräraamaansa. Vietävien tuotteiden on oltava esimerkiksi riittävästi valmistettuja viejämaassa, jotta alkuperäasema voidaan saavuttaa. Tuote on vietävä suoraan EU:sta määräraamaan, koska tavaroiden on pysyttävä tullivalvonnassa kuljetuksen ja välivarastoinnin aikana. Kun vientituotteen valmistukseen on käytetty raaka-aineita, jotka ovat tulleet EU:n ulkopuolelta, raaka-aineista kannettuja tulleja ei saa pääsääntöisesti palauttaa, vaikka ne olisikin viety pois yhteisön alueelta sekä niistä olisi annettu alkuperätodistus. Tätä kutsutaan tullinpalautuskieloksi ja se on voimassa useissa etuussopimuksissa. (Tullihallitus 2009d)

Jossain tapauksissa viejäyritys ei ole valmistanut vientiin tarkoitettuja tuotteitaan itse. Tällainen tuote voi olla kuitenkin EU:n alkuperätuote ja saada tullietuuskohtelun määränpäässään. Viejäyrityksen tulee tällaisissa tilanteissa hankkia itselleen

selvitys tuotteen alkuperästä. Tullilla on oikeus tarkastaa vientiyrityksen kirjanpito ja selvittää, onko viedyillä tuotteilla ollut oikeus saada alkuperätodistus. Tulli voi tarkastaa tuotteiden alkuperän myös määrämään tullin pyynnöstä. Etuuskohtelu voidaan määräämässä evätä, mikäli huomataan, että alkuperäselvitys on väärin perustein tehty. (Tullihallitus 2009d)

Muutamilla EU-säännöksillä sekä kansallisilla säännöksillä on pystytty rajoittamaan tai jopa kokonaan kieltämään tiettyjen tavaroiden vienti. Tällaisia tavaroita ovat muun muassa aseet, ampumatarvikkeet, kulttuuriesineet sekä otsonia tuhoavat aineet. Vaikka Suomessa vientirajoituksia valvookin tulli, rajoitusten hallinnoinnin hoitaa sisäministeriö, ulkoministeriö sekä Museovirasto. Jos vietävät tavarat kuuluvat rajoitettuihin tavaroihin, tulee viejän hakea vientilupaa rajoitusta hallinnoivalta viranomaiselta. Esimerkiksi aseita vietäessä, lupa tulee hakea sisäministeriöltä. Luvan numero tulee ilmoittaa vienti-ilmoituksessa. Lupa- tai Tulliviranomainen voi myös määrätä luvan esitettäväksi menettelyynasettamisvaiheessa. (Tullihallitus, 2011i)

3.5 Tuonti ja tullimenettelyt

Tuonnilla tarkoitetaan tavaran tuomista EU:n tullialueen ulkopuolelta. Ennen kuin tavaran voi ottaa käyttöön tai myydä, se on tulliselvitettävä. Maahantuotavilla tavaroilla on neljä mahdollista tulliselvitysmuotoa, josta maahantuojaja voi valita omaan tilanteeseensa sopivan vaihtoehdon:

- tavaroiden asettaminen tullimenettelyyn
- tavaroiden siirtäminen vapaa-alueelle tai vapaavarastoon
- tavaroiden jälleenvienti
- tavaroiden hävittäminen itse tai luovuttamalla ne valtiolle.

Mikäli maahantuojaja valitsee tavaroiden asettamisen tullimenettelyyn, on hänellä valittavana kuusi eri vaihtoehtoa:

- vapaaseen liikkeeseen luovutus
- ulkoinen passitus
- sisäinen jalostus

- tullivarastointi
- tullivalvonnassa tapahtuva valmistus
- väliaikainen maahantuonti.

Näistä neljää viimeistä kutsutaan taloudellisesti vaikuttaviksi tullimenettelyiksi, ja niihin tullaan perehtymään tarkemmin työn myöhemmissä osissa. (Tullihallitus 2004 19-21; Fintra, 2002. 81)

Tuonnin yleisin tullimenettely on luovutus vapaaseen liikkeeseen tai kulutukseen. Näissä tapauksissa tavarasta annetaan tulli-ilmoitus. Tulli-ilmoitus voidaan antaa kolmella tapaa:

- Tullin Nettituontipalvelussa
- SAD (Single Administrative Document)-lomakkeella
- sähköisellä EDI (Electronic Data Interchange)-sanomalla

Nettituonti-palvelua käytettäessä asiakkaan ei tarvitse käydä Tullin toimipisteessä, sillä hän tekee tulli-ilmoituksen internetin kautta. Tullin käteisasiakkaat pystyvät maksamaan Nettituonti-palvelussa asioidessaan tullauspäätöksensä suoraan verkkopankkinsa kautta. Kun maksu on suoritettu, toimitetaan paketti yritykselle tai sen lähipostiin. Jos kyseessä on rahtilähetys, saa maksaja maksamisen jälkeen nettipalvelusta luovutuspäätöksen, jota vastaa hän pystyy noutamaan tavarat rahtiterminaalista. SAD-lomakkeella asioidessa tulee se toimittaa tavarantoimipaikka lähinnä olevaan tullitoimipaikkaan. Sen liitteenä tulee olla kaikki tarvittavat dokumentit kuten kauppalasku. EDI-ilmoitusta käytettäessä tulli-ilmoitus lähetetään sähköisesti tullille käyttäen ITU-järjestelmää. (Tullihallitus 2011a)

Ulkoisen- eli T1-passituksen avulla mahdollistetaan EU:n ulkopuolisen tavarantoiminnan saapuminen ja liikkuminen EU:n alueella tuontitullitta sen määränpäähän unionin sisällä. Tähän passitusmenettelyyn asetetuista tavaroista ei makseta myöskään muita tuontimaksuja eikä tavaroihin kohdisteta kauppapoliittisia toimenpiteitä kuten tuontilisenssivaatimuksia. Ulkoinen passitus on tarkoitettu lähinnä kolmansien maiden tavarantoiminnan siirtämiseen EU:n alueella. Hyvänä esimerkkinä tästä menettelystä

voidaan mainita Yhdysvalloista meriteitse Hollantiin tuotava kontti, joka jatkaa T1-passituksella Suomeen. (Melin 2011, 263)

3.6 Muut tulliselvitysmuodot

Vapaa-alueet, vapaavarastot ja tullivarastot ovat varastoja, joissa on mahdollista säilyttää muita kuin yhteisötavaroita maksamatta niistä tuontitulleja tai veroja. Nämä muodostavat yhden tulliselvitysmuodoista. Ennen EU-aikaa vapaavarastoiden enimmäisvarastointiaika oli vuosi, mutta nykyään niissä voidaan säilyttää tavaroita ilman aikarajoitusta. Vapaa-varaston perustamislupaa haetaan Tullihallitukselta, ja sitä voi hakea kuka tahansa. Varastointia ei voida kuitenkaan aloittaa ennen kuin tulliviranomainen on kirjallisesti hyväksynyt hakijan tavarakirjanpidon. Varastoihin voidaan säilöä sekä yhteisötavaroita että tuontitavaroita, mutta vain yhteisötavaroita voidaan käyttää ja kuluttaa varastoissa. Varastoihin jääneet EU:n ulkopuoliset tavarat voidaan luovuttaa vapaaseen liikkeeseen, asettaa sisäiseen jalostusmenettelyyn, asettaa tullivalvonnassa tapahtuvan valmistuksen menettelyyn, asettaa väliaikaisen maahantuonnin menettelyyn, luovuttaa valtiolle tai hävittää. (Tullihallitus 2004. 23-25)

Tavaran hävittäminen tai luovutus valtiolle ovat kummatkin tulliselvitysmuotoja. Näiden kummankin selvitysmuodon edellytyksenä on, ettei niistä koidu kustannuksia valtiolle. Tavaran on myös oltava ilmoitettu asianmukaisesti tulliviranomaiselle ja sen tulliselvitysmuodon osoittamiseksi on oltava aloitettu Tullikoodeksissa määrätyt toimenpiteet. Nämä käsittävät lähinnä hävitysjetteen lajittelun. Jotta tullivelka häviäisi, tulee hävitys tai valtiolle luovutus tapahtua ennen vapaaseen liikkeeseen luovutusta. Vapaaseen liikkeeseen luovutuksen jälkeenkin tavara voidaan luovuttaa valtiolle tai hävittää. Tällöin tullit peruutetaan tai palautetaan. Edellytykset tähän luo Tullikoodeksi. Sen mukaan tämä toimenpide on mahdollinen, jos vastaanottaja kieltäytyy tavaran vastaanottamisesta tavaran puutteellisuu-den tai sopimuksen vastaisuuden takia. Tavaran on oltava myös käyttämätön, jotta tullien palautus tai peruuttaminen on mahdollista. Tässä poikkeuksen tuo tilanteet, joissa tavaran käyttöä on ollut välttämätöntä virheen havaitsemiseksi. (Tullihallitus 2004. 28)

Tavarahan hävittäminen tarkoittaa sitä, että se häviää kokonaan tai muuttuu pelkäksi jätteeksi. Hävittäminen on ilmoitettava ennakkoon tulliviranomaisille, jotta tulliviranomaisilla on mahdollisuus valvoa hävitys. Ilmoitus on tehtävä kirjallisena ja allekirjoitettuna. Tavaroiden hävitystä valvovan tulliviranomaisen on kirjattava hävitetyn tavarahan laatu, paljous sekä laji. Hävitysjätteen on oltava tulliviranomaisen valvonnassa siihen saakka, kunnes niiden tullioikeudellinen asema muuttuu, ne siirretään vapaa-alueelle tai vapaavarastoon, jälleenviedään tai hävitetään. Valtiolle luovutetut tavarat myydään tullihuutokaupassa. Koska tavaroiden myyntihintaan huutokaupassa kuuluu tavarahan verot sekä tullit, tulee tavaroiden myyntirinnastaa vapaaseen liikkeeseen luovutukseen. Tämä tarkoittaa myös sitä, että Tulli laskee tavaroiden tullit sekä arvonlisäverot. Jos tavaroita ei pystytä myymään, voidaan ne luovuttaa valtion laitokselle tai erityisestä syystä myös muulle laitokselle. Ne pystytään myös hävittämään. Jos tavara luovutetaan valtion laitokselle tai muulle laitokselle, tavarasta maksetaan tullit. (Tullihallitus 2004. 29)

Jälleenviennistä tulee aina ilmoittaa tulliviranomaiselle etukäteen. Tavaroihin jälleenviennistä, kohdistuu niihin yleensä samat kiellot ja luvat kuin normaalitkin viennistä. Jälleenvienti voi olla myös eräiden taloudellisesti vaikuttavien tullimenettelyiden päätöstoimenpide. Esimerkiksi sisäinen jalostus voidaan päättää jälleenvientiin. Jälleenvientiä voidaan soveltaa myös kolmansien maiden tavaroihin, jotka vain lastataan EU:n alueella toiseen alukseen. Tavaroiden on tällaisissa tapauksissa jatkettava matkaa toisessa aluksessa pois EU:n alueelta. Näihin tavaroihin sovelletaan jälleenvientiin koskevia säännöksiä. (Tullihallitus 2004. 204-205)

3.7 Tuonnin ilmoitukset ja maksut

Suomeen saapuvasta, muusta kuin EU-tavarasta annetaan Tullille useita ilmoituksia. Kun Suomi on tavarahan ensimmäinen saapumispaikka EU:n alueella, annetaan siitä saapumisen yleisilmoitus. Yleisilmoitus, joka on eri kuin saapumisen yleisilmoitus, annetaan ennen tavarahan saapumista Suomeen, mikäli kyseessä on meri- tai lentoliikenteessä oleva kuljetus toisesta EU-maasta. Kun tavara saapuu Suomeen, esitetään siitä saapumisen esittämisilmoitus. Lopuksi tehdään tulli-ilmoitus, jotta tavara voidaan ottaa käyttöön. (Tullihallitus 2011f)

Yleisimmät verot, jotka maahantuonnissa kannetaan, ovat tulli sekä arvonlisävero. EU:n ulkopuolelta tulevista tavaroista kannetaan kolmansien maiden tulli. Tämä määräytyy tavarän tullinimikkeen mukaan. Tulli julkaisee joka vuosi käyttötariffin, josta tavarän tuoja pystyy etsimään oikean tullinimikkeen tuotavalle tuotteelle. Tullit lasketaan yleensä prosenttimääränä tavarän tullausarvosta. On olemassa myös tavaroita, joista kannetaan paljoustullia esimerkiksi niiden painon tai kappalemäärän perusteella. Tullin määrää se, mihin tullitariffinimikkeeseen tuotava tavara luokitellaan. Tullausarvona käytetään yleensä tavarasta maksettua hintaa. Tullausarvoon kuuluu myös tavarän kuljetuskustannukset sen ensimmäiselle tulo paikalle EU:ssa. Tuoreisiin vihanneksiin, hedelmiin, kasvis- ja hedelmävalmistuksiin sekä joihinkin viineihin sovelletaan tulohintajärjestelmää. Eli tulli on sitä alhaisempi mitä korkeampi tulohinta maahantuotaessa on. Jostain jalostetuista maataloustuotteista kannetaan tullin lisäksi maatalouden maksuosa, sokerin tai jauhojen lisätulli. Polkumyynti- tai tasoitustulleja taas voidaan kantaa tavaroista, joiden tuonti normaalia halvemmallalla hinnalla haittaa EU:n jäsenmaiden omaa tuotantoa. (Tullihallitus 2011b)

EU:lla on noin kolmekymmentä tullietuussopimusta, joiden avulla tulli voi olla normaalia pienempi. Tällaisia sopimuksia EU:lla on muun muassa kehitysmaiden kanssa. Etuustullin avulla tullia voidaan alentaa tai se voidaan poistaa kokonaan. Etuustullin voi saada tavarat, jotka ovat sopimusmaan alkuperätuotteita. Tämä tulee osoittaa alkuperätodistuksella. Alkoholia, alkoholijuomia, tupakkaa ja nesteitäisiä polttoaineita maahan tuotaessa kannetaan niistä valmisteveroa. Kansallisia valmisteveroja kannetaan virvoitusjuomista, juomapakkauksista, sähköstä sekä joistain polttoaineista. Voiteluöljyistä sekä muista voiteluvalmisteista kannetaan öljyjäte- sekä öljysuojamaksut. Tuonnissa kannettavaan arvonlisäveroon otetaan tullausarvon lisäksi huomioon kannettava tulli, muut verot sekä kuljetuskustannukset EU:n sisällä määräpaikkaan asti. Yleensä arvonlisävero on 23 prosenttia, mutta se voi olla myös 13 tai 9 prosenttia. (Tullihallitus 2011b)

4 TALOUDELLISESTI VAIKUTTAVAT TULLIMENETTELYT

Taloudellisesti vaikuttavat tullimenettelyt ovat mahdollisia tulliselvitysmuotoja, joihin maahantuojat voi asettaa tuotavat tavarat. Ne ovat

- sisäinen jalostus
- tullivarastointi
- väliaikainen maahantuonti
- ulkoinen jalostus
- tullivalvonnassa tapahtuva valmistus.

Taloudellisesti vaikuttavia tullimenettelyitä säädelään EU:n tasoisella lainsäädännöllä, jonka muodostavat Yhteisön Tullikoodeksi sekä tämän soveltamisasetus. Taloudellisesti vaikuttavilla tullimenettelyillä pyritään edistämään EU:ssa toimivien yritysten kilpailukykyä sekä parantamaan näiden vientimahdollisuuksia. (Tullihallitus 2004. 115)

4.1 Sisäinen jalostus

Sisäinen jalostus on yksi taloudellisesti vaikuttavista tullimenettelyistä, jossa kolmansien maiden tavarat voidaan tuoda EU:n tullialueelle normaalista tuonnista poikkeavin käytännöin. Tavarat edelleen jalostetaan yhdellä tai useammalla jalostustoiminnolla, jonka jälkeen ne viedään pois unionin tullialueelta. Jalostustoiminnoiksi lasketaan tavarankäsittely kuten asennus, kokoonpano ja sovittaminen muihin tavaroihin, niiden valmistus sekä korjaus, mukaan luettuna entisöinti ja kunnostaminen. Sisäisessä jalostuksessa tavarat kolmansista maista voidaan viiranomaisten luvalla edelleen jalostaa tullittomasti tullialueella. Myös vapaaseen liikkeeseen jo asetettuja tuotteita voidaan asettaa sisäisen jalostuksen menettelyyn, jossa kannetut tuontitullit palautetaan tai peruutetaan jälleenvientivaiheessa. (Sneck 2002, 82-83; Melin 2011, 266-267)

Sisäisen jalostuksen peruseriaatteina ovat jalostettujen tuotteiden pois vieminen yhteisöstä ja tuotavien tavaroiden tunnistaminen jalostetuissa tuotteissa. Jalostus

ei saa aiheuttaa haittaa yhteisössä toimiville tuottajille. Jalostuksen suorittajien on myös oltava yhteisöön sijoittautuneita. Sisäistä jalostusta voisi myös luonteensa perusteella kutsua teollisuusmenettelyksi, koska sitä käytetään lähinnä laajamittaisissa valmistus- ja kokoonpanotoiminnassa. Sisäisen jalostuksen vaihtoehtoisena menettelynä voidaan yleensä pitää tavaroiden normaalia tuontia ja normaalia vientiä. (Sneck 2002, 82-83; Melin 2011, 266-267)

Jalostustoimintaa harjoittavan ei tarvitse olla yritys vaan sitä voi harjoittaa myös yksityinen henkilö, mikä on kuitenkin melko harvinaista. Sisäistä jalostusmenettelyä voidaan soveltaa myös tavarihin, jotka eivät sisälly jalostettuihin tuotteisiin, mutta mahdollistavat niiden tuottamisen tai helpottavat sitä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi monenlaiset teollisuuden tuotannon apuvälineet voivat olla sisäisessä jalostusmenettelyssä, vaikka nämä tuotteet eivät missään muodossa tulisi osaksi vietäviä tuotteita. Tämä edellyttää lopullisten tuotteiden viemistä yhteisön ulkopuolelle. Jos tavaroista vain osa viedään yhteisön ulkopuolelle, voidaan sisäistä jalostusta soveltaa vientiä vastaavaan suhteelliseen osuuteen. Kyseistä mahdollisuutta rajoittaa vain Tullikoodeksin soveltamisasetuksen 538 artikla, jonka mukaan useimmat polttoaineet ja muut energianlähteet, useimmat voiteluaineet ja -välineet sekä työkalut jäävät sisäisen jalostuksen ulkopuolelle. (Sneck 2002, 82-83; Melin 2011, 266-267)

Sisäistä jalostusmenettelyä voidaan soveltaa kahdella tavalla, joko suspensiojärjestelmässä tai tullinpalautusjärjestelmässä. Suspensiojärjestelmässä tuontitavara ei kanneta tullimaksuja eikä arvonlisäveroa. Tullinpalautusjärjestelmässä tavaroista kannetaan tullimaksut, mutta ne palautetaan, kun lopputuotteet viedään yhteisön ulkopuolelle. Yleisesti sisäisessä jalostuksessa on käytössä käytäntö, jonka mukaan jalostustoiminnoista syntyvät pääasialliset tuotteet viedään yhteisön ulkopuolelle. Aina tämä ei ole kuitenkaan vielä varmaa tavaroiden tuontivaiheessa. Yleiseksi soveltamisperusteeksi hyväksytään kuitenkin, että luvan hakuhetkellä hakija aikoo viedä jalostuksessa syntyvät lopputuotteet pois EU:n alueelta. Jos vienti ei toteudu, luovutetaan tavarat vapaaseen liikkeeseen tai muuhun tullimenettelyyn ja yritys maksaa näistä tavaroista tuontitullimaksut hyvityskorkoineen. Jalostustoiminnan luonnollisena edellytyksenä pidetään sitä, että tuotuja materiaa-

leja käyttäen suoritetaan joitakin jalostustoimintoja yhteisön alueella. Suoritettavan jalostustoiminnon vaikuttavuudella ei ole niin sanottua vähimmäisjalostusasetusta, vaan sisäistä jalostusmenettelyä voidaan soveltaa myös niihin toimintoihin, jotka eivät määritelmällisesti olisi lainkaan jalostamista. Tällaisia toimintoja ovat muun muassa tavaroiden säilyvyyden varmistaminen sekä ulkonäön parantaminen. Jalostustoimintoja voidaan suorittaa myös osaksi EU:n tullialueen ulkopuolella käyttäen tiettyihin osiin ulkoista jalostusmenettelyä. (Sneck 2002, 83-84; Melin 2011. 266-267)

4.1.1 Luvan hakeminen

Lupa sisäisen jalostusmenettelyn käyttöön voidaan hakea joko tavanomaista tai yksinkertaistettua lupamenettelyä käyttäen. Suurin osa sisäisen jalostuksen luvista haetaan tavanomaista lupamenettelyä noudattaen. Lupaa haetaan Tullihallitukselta tai tullipiiriltä. Tullihallitukselta lupaa haetaan kun

- luvan edellytykset on tutkittava
- myönnetyt luvat on raportoitava EU:n komissiolle
- hakemus koskee yhteisölupaa, ennakkovientiä tai taannehtivaa lupaa.

Taloudelliset edellytykset tulevat tutkittaviksi, kun tuotavat tavarat kuuluvat EU:n maatalouspolitiikan piiriin. Muutamien teollisuustuotteiden lupaa haettaessa, on lupa raportoitava komissiolle. Yhteisölupa tarkoittaa sisäisessä jalostuksessa lupaa, jossa menettelyyn asettaminen tai menettelyn päättäminen koskevat useamman kuin yhden jäsenmaan tullihallintoja. Yhteisölupa haetaan siihen tarkoitettulla lomakkeella. Lupa haetaan siitä jäsenmaasta, jossa hakijan pääkirjanpito sijaitsee. Suomessa yhteisöluvut haetaan aina Tullihallitukselta. Muissa tapauksissa luvat haetaan hakijan kotipaikan tullipiiriltä. Lupaa haetaan ja se myönnetään määrämuotoisella lomakkeella, joka on määritelty liitteessä 2. Hakemuksessa tulee muun muassa mainita tavaroiden tunnistamismenetelmä, menettelyn käyttämisen määräaika sekä valvova tullitoimipaikka. (Tullihallitus 2012c)

Sisäisen jalostuksen lupaa voidaan hakea myös yksinkertaistettua lupamenettelyä käyttäen. Siinä lupa haetaan tuonti-ilmoituksella, kun taloudelliset edellytykset

luvan myöntämiseksi täyttyvät. Tulliviranomainen voi katsoa, että tuonti-ilmoituksessa ilmoitetut tiedot eivät ole riittäviä sisäiseen jalostustoimintaan. Tällaisissa tapauksissa luvan hakijaa pyydetään liittämään tuonti-ilmoitukseen lisäselvitys, johon voidaan vaatia muun muassa hakijan yhteystiedot, jalostustoiminnan arvioitu tuotto sekä menettelyn arvioitu päättymisaika. (Sneck 2002. 125)

4.1.2 Luvan myöntäminen

Sisäisen jalostustoiminnan lupa voidaan myöntää joko jalostustoimintaa suorittavan tai suoritettavan henkilön hakemuksesta. Lupa voidaan myöntää vain yhteisön sijoittautuneelle henkilölle. Mikäli tuonnilla ei ole kaupallista merkitystä, voidaan se kuitenkin myöntää myös yhteisön ulkopuolelle sijoittautuneelle henkilölle. Luvassa määritetyt tuotteet on tunnistettava lopullisista tuotteista. Jalostusmenettelyn on myös pystyttävä auttamaan jalostettujen tuotteiden viennin ja jälleenviennin edellytysten luomisessa. Tämä on kuitenkin tehtävä yhteisön tuottajien keskeisiä etuja haittaamatta. (Tullikoodeksi 116-117 artiklat)

Tulliviranomaisten on asetettava määräaika tavaroiden viennille tai jälleenviennille. Luvanhaltija voi myös tämän määräajan puitteissa osoittaa tuoduille tavaroille jonkin toisen tulliselvitysmuodon. Jalostustoimintoon ja tuotteiden myyntiin tarvittava aika on otettava huomioon määräaikaa määritettäessä. Määräaika katsotaan alkavaksi siitä päivästä, jona tavarat asetetaan sisäiseen jalostusmenettelyyn. Mikäli luvanhaltija haluaa pidentää tätä aikaa, voi tulliviranomainen myöntää pidentymisen asianmukaisesti perustellun hakemuksen perusteella. Määräaika on myös mahdollista määrätä siten, että se alkaa kalenterikuukauden tai vuosineljänneksen ensimmäisenä päivänä, ja päättyy myöhemmin kalenterikuukauden tai vuosineljänneksen viimeisenä päivänä. Komiteamenettelyä noudattaen voidaan asettaa erityisiä määräaikoja tiettyihin jalostustoimintoihin sekä tiettyihin tuontitavaroihin. Komiteamenettelyllä tarkoitetaan EU-tason päätöksentekoa, jossa EU:n komissio käyttää päätäntävaltaansa jäsenmaiden asioihin. (Tullikoodeksi 118 artikla)

Tulliviranomaiset voivat pidentää sisäisen jalostuksen määräaikaa. Tämä voidaan tehdä myös alkuperäisen määräajan päättymisen jälkeen, mikäli olosuhteet niin vaativat. Tulliviranomaiset voivat kuitenkin vaatia, että näille tavaroille osoitetaan

uusi tulliselvitysmuoto. Tämä on käytäntö, jota tullissa yleisesti käytetään. Joidenkin tuotteiden jalostuksen määräaikojen enimmäispituus on määritetty Tullikoodeksin soveltamisasetuksessa. Esimerkiksi tiettyjen maitotuotteiden jalostuksen enimmäispituus on neljä kuukautta, kun taas lihatuotteilla, se on kuusi kuukautta. Sisäisen jalostuksen ennakkovientitapauksissa määräaika saa olla joko kolme tai kuusi kuukautta. Ennakkoviennillä tarkoitetaan tapauksia, joissa jalostetut tuotteet viedään ennen kuin tuontitavarat on asetettu menettelyyn. Kolme kuukautta se on yhteiseen markkinajärjestelyyn kuuluville tavaroille, kuten viinillä, ja kuusi kuukautta muilla tavaroille. Määräaikoja voidaan kuitenkin pidentää, mikäli kyseessä on peräkkäiset jalostustoiminnot tai poikkeukselliset olosuhteet. Pidentämis- ja määräajan yhteiskesto ei saa näissä tapauksissa kuitenkaan ylittää kahentoista kuukautta. (Tullikoodeksin soveltamisasetus. 553-561 artiklat)

Tullikoodeksin soveltamisasetuksen 508 artikla mahdollistaa taannehtivan sisäisen jalostuksen luvan saamisen. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että tulliviranomaiset voivat määrätä luvan voimaantulopäiväksi myöntämispäivää aikaisemman päivän. Myös hakemuksen tekopäivä voidaan määrätä luvan voimaantulopäiväksi. Enimmillään taannehtivan luvan vaikutus voidaan määrätä yhden vuoden päähän hakemuksen tekohetkestä. Tähän tarvitaan erityiset perusteet, joita voivat olla muun muassa hakijasta riippumaton ja odottamaton olosuhteiden muutos. Taannehtivan luvan saamisen pääedellytys on kuitenkin se, että kaikki aikaisemmat tulliselvitystoimenpiteet voidaan mitätöidä. Sisäisessä jalostuksessa nämä tulliselvitystoimenpiteet ovat useimmiten tuontitavaroitten luovutus vapaaseen liikkeeseen sekä mahdollinen lopputuotteiden vienti. (Sneck 2002. 89-90; Pasanen, 2005. 487)

4.1.3 Menettelyyn asettaminen

Sisäiseen jalostukseen tarkoitettut tavarat asetetaan menettelyyn tulli-ilmoituksella. Tulli-ilmoitukseen täytetään kaikki normaaliakin tuontia koskevat tiedot kuten viejän ja tuojan tiedot, mahdollinen edustaja, edustuksen luonne sekä tavaran yksilöimisen tiedot esimerkiksi paino sekä tullinimike. Näiden tavanomaisten tietojen lisäksi tulee tulli-ilmoitukseen merkitä jalostusluvan numero sekä sisäistä jalostustoimintoa koskeva koodi. Täytetty tuonti-ilmoitus jätetään menettelyyn aset-

tavaan tullitoimipaikkaan. Tämä tullitoimipaikka ilmenee sisäisen jalostuksen luvasta. Menettelyyn asettavia tullitoimipaikkoja voi olla myös useita, ja ne voivat sijaita eri tullipiirien alueella. Ilmoitus voidaan tehdä myös sähköisesti ITU-järjestelmää käyttäen. Tulli-ilmoituksen voi tehdä myös nykyään sähköisesti. Jos kyseessä on sisäinen jalostus yksinkertaistettua lupamenettelyä käyttäen, annetaan täydellinen tulli-ilmoitus ja mahdolliset lisäselvitykset menettelyyn asetettavaan tullitoimipaikkaan. Kun kyseessä on ennakkovienti, asetetaan tavarat menettelyyn vienti-ilmoitusta käyttäen. Tällöinkin ilmoitukseen on merkittävä sisäisen jalostuksen lupanumero sekä oikea tullimenettelykoodi. Vienti-ilmoitus annetaan menettelyn päättävään tullitoimipaikkaan. (Tullihallitus 2004. 128)

4.1.4 Vientivaihe sekä menettelyn päättäminen

Sisäisen jalostuksen menettely päätetään suspensiojärjestelmässä jalostettujen tuotteiden jälleenvientinä. Menettelyn päättäminen suoritetaan antamalla jälleenvietävistä tavaroista vienti-ilmoitus, johon on merkitty tavallisten tietojen lisäksi sisäisen jalostuksen lupanumero, tullimenettelyn oikea menettelykoodi sekä viittaus tavarantoimittajan tuonti-ilmoitukseen. Vienti-ilmoitus annetaan sähköisesti käyttäen Tullin Nettivienti-palvelua tai sähköistä EDI-sanomaa. Ennakkovientitapauksissa menettely päätetään vietyjen tavaroiden tuonti-ilmoitukseen. Tuonti-ilmoitus on jätettävä annetussa määräajassa tullitoimipaikkaan, josta ilmoituksen jättämisen jälkeen tulee myös menettelyn päättävä tullitoimipaikka. Tässäkin ilmoituksessa on mainittava sisäisen jalostuksen lupanumero sekä oikea tullimenettelykoodi. (Tullihallitus 2004, 129; Tullihallitus 2009a)

Suspensiojärjestelmässä tapahtuva sisäinen jalostus on mahdollista päättää myös muihin tulliselvitysmuotoihin. Tämä tehdään antamalla päättävälle tullitoimipaikalle tulli-ilmoitus, jossa menettelyssä oleville tavaroille osoitetaan uusi, hyväksytty tulliselvitysmuoto. Hyväksytyjä tulliselvitysmuotoja ovat luovutus vapaaseen liikkeeseen, passitus, tullivarastointi, tullivalvonnassa tapahtuva valmistus sekä väliaikainen maahantuonti. Myös tavaroiden siirtäminen vapaa-varastoon, niiden hävittäminen tai luovuttaminen valtiolle, on hyväksyttävä menettelyn päättämisen muoto. Tullinpalautusjärjestelmässä tapahtuvassa sisäisessä jalostuksessa

on tuontivaiheessa tavarasta kannettu tuontitullit. Nämä tullit voidaan palauttaa kun tavarat on

- todistettavasti viety EU:n ulkopuolelle
- asetettu niiden myöhempää jälleenvientiä varten passitusmenettelyyn
- asetettu tullivarastointimenettelyyn
- siirretty vapaa-varastoon tai vapaa-alueelle
- asetettu väliaikaisen maahantuonnin- tai sisäisen jalostuksen suspensiojärjestelmä-menettelyyn.

Tullien palautuksesta on tehtävä hakemus valvovalle tullitoimipaikalle kuuden kuukauden sisällä menettelyn määräajan päättymisestä. Jossain tapauksissa Tulli voi pidentää kyseistä määräaikaa jopa määräajan jo umpeuduttua. Hakemuksessa tulee olla muun muassa luvan viitetiedot, tavaroiden erittely sekä tiedot ilmoituksista, joilla tavarat on asetettu menettelyyn. (Tullihallitus 2004. 129-130)

Suspensiojärjestelmässä tapahtuvassa sisäisessä jalostuksessa on tehtävä päätöstilitys 30 päivän kuluessa menettelyn päättämistä. Päätöstilitys annetaan sisäisen jalostuksen luvassa mainitulle ”valvovalle tullitoimipaikalle”. Tätä 30 päivän määräaikaa voidaan erityisissä olosuhteissa pidentää tulliviranomaisen toimesta. Päätöstilityksestä tulee käydä ilmi sisäisen jalostuksen luvan viitetiedot, tuontitavaroiden tiedot yksilöityinä kuten paljous ja tullinimikkeistö, tuontitavaroista kannettava tuontitullien määrä ja niiden tullausarvo, tiedot ilmoituksista, joilla tuontitavarat on tuotu maahan sekä jalostettujen tuotteiden arvo. Käytännössä tulliviranomaisen on pystyttävä toteamaan päätöstilityksestä, että tuodut tavarat ovat myös lähteneet EU:sta. Mikäli tavarat tuontivaiheessa tavarasta on annettu vakuus, voidaan se vapauttaa tulliviranomaisten hyväksytyä päätöstilityksen. (Tullikoodeksin soveltamisasetus. 595-596 artiklat)

4.1.5 Jälkitoimenpiteet

Joissain tapauksissa sisäiseen jalostusmenettelyyn asetetut tuotteet jäävät joko kokonaan tai osittain maahan. Tällaisissa tapauksissa maahan jääneistä tavaroista muodostuu tullivelka. Tullivelka määräytyy niiden säännösten mukaisesti, jotka

olivat voimassa tavaroita asetettaessa menettelyyn. Esimerkiksi tullimaksujen määrä lasketaan tavaroiden menettelyyn asettamispäivän mukaan, vaikka maksut olisivatkin muuttuneet jalostuksen aikana. Tullivelalle tulee maksaa hyvityskorkoa, joka määräytyy tuontitullien perusteella. Korkoaika lasketaan kalenterikuukausittain siten, että hyvityskorko alkaa tavaroiden menettelyyn asettamiskuukautta seuraavan kalenterikuukauden alusta, ja se loppuu sen kalenterikuukauden lopussa, jolloin tullivelka syntyy. Korkokanta määräytyy Euroopan keskuspankin kuukausikatsauksessa julkaiseman kolmen kuukauden rahamarkkinakoron mukaan. Hyvityskoron määrä on enintään 20 euroa yhtä tullivelkaa kohti. Tullivelka tulee kirjata tileihin kahden päivän kuluessa tullivelan syntymisajankohdasta. Tämä tarkoittaa sitä, että tulliviranomaiset kirjaavat tullivelan viimeistään kahden päivän päästä päätöstilityksen määräpäivästä. Mikäli luvanhaltija tietää, että kaikki tai osa tuoduista tavaroista tulee jäämään maahan, pystyy hän hakemaan niiden jälkitullaamista tulliviranomaiselta jo ennen määräajan päättymistä. (Tullihallitus 2004. 131)

4.1.6 Menettelyssä tapahtuneet muutokset

Euroopan unionin tullilainsäädäntöä on uusittu viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2008 voimaantullut Uudistettu Tullikoodeksi, luo nykyään raamit EU:n tullitoiminnalle. Vaikka uudistus toi mukanaan muutamia uudistuksia, eivät ne juurikaan koskeneet sisäisen jalostuksen menettelyä vaan itse menettely on pysynyt melko samanlaisena viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Suurimmat muutokset sisäisen jalostuksen menettelyssä ovat tapahtuneet lähinnä tulliasioinnin sähköistymisessä. Vuoden 2004 alusta lähtien on tuontitullauksessa ollut mahdollista käyttää uutta integroitua tullausjärjestelmä ITU:a. Tämä on mahdollistanut tuontitullaustietojen lähettämisen suoraan Tullin sähköiseen palvelukeskukseen, josta tiedot siirtyvät suoraan Tullin tietojärjestelmiin käyttäen EDI-sanomaa. Tullin asiakas saa paluuviestinä tulliviranomaisen vahvistaman tullauspäätöksen, johon on liitetty myös valitusosoitus. Vuonna 2009 Tullissa otettiin käyttöön ITU:n muutososio eli IMU. Tämän tuomat muutokset sisäisessä jalostuksessa näkyvät asiakkaalla tullinpalautus- ja peruutuspäätöksissä. Näiden päätösten asiakkaille lähetettävien versioiden ulkoasua muutettiin vastaamaan ITU:n

muuta päätöksiä. Näin tullin asiakkailla on jatkossa helpompi ymmärtää päätösten sisältöä. Myös tullausasiakirjojen arkistointia on muutettu viime vuosien aikana. Nykyään tuonnin tullausasiakirjojen arkistoinnista vastaa tuojayritys tai tämän käyttämä asiamies, kun taas ennen arkistoinnin hoiti tulli. (Tullihallitus 2003; Tullihallitus 2009b; Tullihallitus 2012b)

Vuoden 2009 marraskuussa vienti-ilmoitukset siirtyivät kokonaan sähköisiksi. Tämän myötä myös sisäisen jalostuksen vienti-ilmoitukset tehdään nykyään sähköisesti, joko tullin Nettivienti-palvelua tai sähköistä EDI-sanomaa käyttäen. Nettivientipalvelua käytettäessä voi kuka tahansa tehdä vienti-ilmoituksen, kun taas EDI-sanomien lähettäminen on luvanvaraista. Yritykset voivat myös tunnistautua Nettivienti-palveluun, jolloin heidän tietonsa ja edelliset ilmoituksensa tallentuvat järjestelmään, seuraavia käyttökertoja varten. (Tullihallitus 2009a; Tullihallitus 2011c)

4.2 Tullivarastointi

Tullivarastointi kuuluu tullikoodeksin mukaan taloudellisesti vaikuttaviin tullimennettelyihin. Sillä tarkoitetaan muiden kuin EU-tavaroiden varastointia. Tällöin tavaroista ei kanneta tuontitulleja eikä niihin myöskään sovelleta kauppapoliittisia toimenpiteitä. Kauppapoliittisia toimenpiteitä voivat olla muun muassa tuontilisenssivaatimukset. Varastointia voidaan käyttää myös maataloustuotteisiin, joista on haettu tukia jo etukäteen. Tullivarastointimenettelyn käyttö vaatii erillistä lupaa, jonka myöntää tulliviranomainen. Tulliviranomaisella on myös itsellä mahdollisuus pitää tullivarastoa. Tavaroiden asettaminen tullivarastointimenettelyyn ei ole luvanvaraista, joten jokainen, jolla on tavaraan määräämisoikeus, voi toimia varastoonpanijana. Tavaroiden asettaminen menettelyyn ei estä niiden myyntiä, mutta tullivarastointilupaa ei voida myöntää, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta tiloihin, joissa harjoitetaan vähittäiskauppaa. Tullivarastonpitäjä on vastuussa tullivarastoissaan olevista tavaroista, eli hän valvoo, että tavarat pysyvät tullivalvonnassa ja että tullivarastoinnin velvollisuudet täyttyvät. (Tullihallitus 2004. 115-116)

Tullivarasto voi olla joko yksityinen tai yleinen. Yksityinen tullivarasto on varattu vain varastonpitäjän tarpeisiin kun taas yleinen on kaikkien käytössä. Tullivarastot jaetaan kuuteen eri luokkaan. Luokat on nimetty A – F-luokan varastoiksi. Näistä A-, B- ja F-luokan varastot ovat yleisiä, ja loput yksityisiä varastoja. A- luokan varastossa vastuu tavaroista on varastonpitäjällä. B-luokan varastossa vastuu on siirretty varastoonpanijalle kun taas F-luokan varastossa vastuun ottaa tulliviranomainen. Näistä varastotyypeistä Suomessa on ainoastaan A-luokan varastoja. Yksityisien varastojen luokat määräytyvät niiden käytön mukaan, eli esimerkiksi D-luokan varastossa tavarat otetaan vapaaseen liikkeeseen käyttämällä kotitulausmenettelyä. (Tullihallitus 2004. 115-116)

4.2.1 Lupa tullivarastointiin

Lupa tullivaraston pitämiseen haetaan kirjallisella hakemuksella siltä tullipiiriltä, jonka alueella haettava varasto sijaitsee. Tullipiiri voi määräytyä myös hakijan pääkirjanpidon pitopaikan mukaan. Yhteisölupa haetaan aina suoraan tullihallitukselta ja se voidaan myöntää vain yksityiselle tullivarastolle. Erityisen tärkeää on, että lupahakemuksesta ilmenee varastoinnin taloudellista tarvetta osoittavat tiedot. Lupa voidaan myöntää vain yhteisöön sijoittautuneelle henkilölle. Lupa ei ole määräaikainen vaan se myönnetään toistaiseksi voimassa olevaksi. Taannehtivan luvan myöntäminen ei ole mahdollista. Tulliviranomaisella on oikeus vaatia varastonpitäjää antamaan vastuutaan koskevan vakuuden. Tämän vakuuden määrä tulee merkitä tullivarastointilupaan. (Tullihallitus 2004. 117)

Tullivarastointilupaan tulee merkitä kaikki ne tilat, joissa tullivarastointimenettelyä saa harjoittaa. Tullivarasto voidaan hyväksyä vain yhteen varastoluokkaan kerrallaan. Useista eri varastointipaikoista muodostuva tullivarasto on kuitenkin mahdollinen, mikäli näillä kaikilla on yhteinen tavarakirjanpito. Luvassa tulee mainita valvova tullitoimipaikka sekä tullivarastoinnin ehdot. Myös menettelyyn asetettava ja menettelyn päättävä tullitoimipaikka tulee mainita. Varastonpitäjä on myös velvollinen ilmoittamaan tullille varaston hoidosta ja kirjanpidosta vastaavan vastuuhenkilön. Tullivarastosta on aina pidettävä selkeää kirjanpitoa, josta selviävät varaston tila ja siinä tapahtuvat muutokset. Lupaa ei voida myöntää tapauksissa, joissa varastoinnin hallinnolliset kustannukset ovat kohtuuttoman suu-

ret varastoinnin taloudellisiin tarpeisiin verrattuna. Lupa evätään myös, mikäli varastoa käytetään vähittäiskauppatoiminnassa. Jos lupahakemus hylätään, tulee hylkäämissyyt aina ilmoittaa hakijalle 60 päivän kuluessa hakemuksen jättämisestä tai pyydettyjen lisätietojen vastaanottamisesta. Luvan myöntäneellä tulliviranomaisella on aina oikeus peruuttaa tai kumota tullivarastointilupa, mikäli varastonpitäjä laiminlyö luvassaan mainitut velvollisuudet. (Tullihallitus 2004. 117)

4.2.2 Tullivarastointimenettelyn käyttö

Tavaroiden asettaminen tullivarastointimenettelyyn tapahtuu tulli-ilmoituksella eli SAD-lomakkeella. Ilmoitus tulee täyttää Tullikoodeksin soveltamisasetuksessa ilmoitettujen ohjeiden mukaisesti ja se jätetään varastointiluvassa ilmoitettuun menettelyyn asettavaan tullitoimipaikkaan. Tavarat ovat tullivarastointimenettelyssä heti, kun ilmoitus on hyväksytty. Tällöin tavarat on siirrettävä luvassa mainittuun tullivarastointipaikkaan. Tämä tapahtuu varastoonpanijan vastuulla. Tavaroiden merkintä varastokirjanpitoon tulee tapahtua heti, kun tavarat toimitetaan tullivarastoon. Valvovan tullin luvalla, varastoissa voidaan säilyttää sekä EU- että EU:n ulkopuolisia tavaroita. Tämä edellyttää kuitenkin, että tavarat kuuluvat samaan kahdeksannumeroiseen tullinimikkeeseen. Tavaroiden on oltava myös teknisiltä ominaisuuksiltaan sekä kaupalliselta laadultaan samanlaiset. (Tullihallitus 2004. 118-119)

Tullivarastointimenettelyssä olevat tavarat voidaan siirtää väliaikaisesti pois tullivarastosta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Tätä kolmen kuukauden määräaika voidaan tulliviranomaisen toimesta myös pidentää. Lupaa tavaroiden väliaikaiseen siirtämiseen tulee hakea valvovalta tullitoimipaikalta kirjallisella hakemuksella. Mahdollisuudesta siirtää tavarat paikasta toiseen tai toisen varastonpitäjän tiloihin, tulee olla maininta varastointiluvassa. Mikäli sekä tavarat lähtö- että määräpaikka on B-luokan varasto, ei tavaroiden siirto ole mahdollinen. Tavaroiden siirrot saadaan suorittaa menettelyyn asettamisilmoituksella. (Tullihallitus 2004. 118-119)

Tullivarastointimenettely pystytään päättämään osoittamalla tavaroille jokin muu tulliselvitysmuoto. Hyväksytyjä tulliselvitysmuotoja ovat

- luovutus vapaaseen liikkeeseen
- asettaminen toiseen taloudellisesti vaikuttavaan tullimenettelyyn
- passitus
- hävittäminen tullivalvonnassa
- luovuttaminen valtiolle
- toimittaminen muonitukseen.

Varastonpitäjän on aina saatava todiste tavaroiden uudesta tulliselvitysmuodosta, ennen kuin tavarat voidaan luovuttaa. Tämä todiste tulee merkitä varastokirjanpitoon viimeistään tavaroita siirrettäessä pois varastosta. Tulliviranomaisella on aina oikeus tarkastaa tullivarastointimenettelyyn asetetut tavarat. Mikäli tullivarastoinnissa olleista tuontitavaroista muodostuu tullivelka, käytetään tullivelan perusteena sitä paljoutta, tavaralajia ja arvoa, joka tavaralla oli menettelyyn asetettaessa. Tullivelka voi syntyä muun muassa silloin, kun tavara siirretään säännösten vastaisesti pois tullivarastosta. Tullivelasta kannettava hyvityskorko alkaa juosta menettelyyn asettamista seuraavan kuukauden alusta ja loppuu sen kuukauden lopussa, jonka aikana tullivelka syntyy. (Tullihallitus 2004. 119-120)

4.2.3 Menettelyssä tapahtuneet muutokset

Vuoden 2002 jälkeen ei tullivarastointimenettelyssä ole tapahtunut suuria muutoksia. Toisin kuin muissa taloudellisesti vaikuttavissa tullimenettelyissä, ei tullivarastoinnissa ole vielä otettu käyttöön sähköistä ilmoittamista. Tulli ilmoitti vuonna 2011 käynnistäneensä esiselvityksen tullivarastointi-ilmoitusten sähköistämiseksi. Esiselvityksen taustalla on EU:n lainsäädännön vaatimukset rajoittaa menettelyilmoitukset sähköisiksi. Esiselvityksen valmistuttua, on Tullin tarkoitus aloittaa sähköistämisen mahdollistava tietojärjestelmähanke. Tämäkin menettely tullaan siis hoitamaan muutaman vuoden kuluttua todennäköisesti sähköisesti. (Tullihallitus 2011d)

Vaikka tullivarastoinnissa ei olekaan tapahtunut suuria muutoksia, ei se ole kuitenkaan säilynyt täysin muutoksitta viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2003 muutettiin tullivarastosta tapahtuvaa vientiin toimittamista. Nykyään lastaus ei voida suorittaa enää vienti-ilmoitukseen otetulla lastausluvalla vaan varas-

tonpitäjällä on oltava lupa tavaroiden luovuttamiseen varastostaan tai tavarat on asetettava ensin passitusmenettelyyn. Myös vuonna 2009 tuli voimaan uusi EU:n lainsäädäntö, joka velvoitti tullia arvioimaan uudestaan jokaisen tullivarastoinnin kotitullausluvan. Näin luvat saatiin uuden lainsäädännön mukaisiksi. Itse tullivarastointimenettelyyn lakiuudistus ei tuonut muutoksia. (Kauppakamari 2012. E2/11; Tullihallitus 2011e)

4.3 Väliaikainen maahantuonti

Tavaroita voidaan tuoda EU:n tullialueen ulkopuolelta tämän rajojen sisään joko kokonaan tuontitullitta tai osittain tuontitullitta, mikäli nämä tuotteet on tarkoitettu muuttumattomina jälleenvietäviksi. Tällöin käytetään väliaikaisen maahantuonnin menettelyä. Laissa on säädetyt tietyt edellytykset, joilla täysin tuontitulliton väliaikainen maahantuonti voidaan myöntää. Näissä tapauksissa maahantuodusta tavarasta ei kanneta arvonlisäveroa eikä tuontitulleja. Kun täysin tuontitullittoman maahantuonnin edellytykset eivät kokonaan täyty, voidaan soveltaa osittain tuontitullitonta väliaikaista maahantuontia, jolloin tullimaksut kannetaan vain osasta tavaroista. Arvonlisävero kannetaan kuitenkin koko tavaramäärästä. (Melin 2011. 270)

Väliaikaisen maahantuonnin päätarkoituksena voidaan pitää tulliverotuksen ehkäisemistä sellaisissa tapauksissa, joissa tavarana on määrä olla unionin alueella vain väliaikaisesti. Nykyään tullialueen ulkopuolelta saapuviin tavarakuljetuksiin sovelletaan yleensä rinnakkain sekä passitus- että väliaikaisen maahantuonnin menettelyä. Kuljetettavaan tavarahan käytetään passitusmenettelyä kun taas väliaikaista maahantuontia sovelletaan kuljetusvälineeseen. Vuosien aikana, väliaikaisen maahantuonnin menettelystä on muotoutunut useiden tullialueiden välisen kaupan väline, jolla on pyritty estämään moninkertaiset tullimaksut. Tämän kehityksen taustalla on ollut monet kansainväliset sopimukset. Väliaikainen maahantuonti kehitettiin jo ennen EU:n yhteistä tullilainsäädäntöä ja tämän tultua voimaan, väliaikainen maahantuonti otettiin osaksi sitä. EU:n jäsenmaiden välisessä kaupassa, väliaikaista maahantuontia ei ole enää tullirajojen poistumisen jälkeen käytetty. (Sneck 2002. 98-99)

4.3.1 Soveltamismuodot ja -tilanteet

EU:ssa sovelletaan nykyään kahta väliaikaisen maahantuonnin menettelyä. Toinen on EU:n oma, Tullikoodeksiin ja sen soveltamisasetukseen perustuva, väliaikainen maahantuonti. Toinen perustuu väliaikaisen maahantuonnin ATA (Admission Temporary)- ja CDP (Carnet de Passages en Douane)-yleissopimukseen. EU:n tullilainsäädäntöön perustuvaa väliaikaisen maahantuonnin menettelyä voidaan soveltaa vain, mikäli tullialueelle tulevia tavaroita ei ole lähtömaassa asetettu ATA- tai CDP-menettelyyn. Vastaavasti ATA- ja CDP-menettely voidaan soveltaa, kun kyseinen menettely on aloitettu jo tullialueen ulkopuolella. Tämä merkitsee sitä, että tarvittava asiakirja, eli carnet on jo myönnetty. (Sneck 2002, 98-99; Kauppakamari 2012. E2/15)

EU-lainsäädäntöön perustuvaa väliaikaista maahantuontia voidaan soveltaa maahantuotuihin tavarihin, jotka eivät ole EU-tavaroita. Tavaroiden on myös oltava tarkoitettu jälleenvietäviksi muuttumattomina. Niiden käytöstä johtuva arvonaleneminen kuitenkin sallitaan. Tavaroita voidaan myös korjata ja huoltaa väliaikaisen maahantuonnin aikana. Näihin toimenpiteisiin kuuluvat myös tarkistukset, säädöt ja toimenpiteet, joilla tavaroiden kunto säilytetään. Myös toimenpiteet, joilla varmistetaan, että tavarat täyttävät niiden menettelyn aikana tapahtuvaa käyttöä koskevat tekniset vaatimukset, ovat sallittuja. (Sneck 2002. 99)

Väliaikainen maahantuonti on mahdollista tehdä osittain tuontitullitta. Osittain tuontitulliton maahantuonti voidaan myöntää tapauksissa, joissa täysin tuontitullittoman maahantuonnin edellytykset eivät täyty kokonaan. Tällaisia tapauksia ovat muun muassa erittäin kalliin työkoneen maahantuonti. Työkonetta käytetään maassa vain lyhyehkön ajan tiettyyn projektiin, ja se ei esimerkiksi käytön luonteensa puolesta täytä kaikkia täysin tuontitullittoman maahantuonnin vaatimuksia. Kertakulutustavaroille ei voida myöntää osittain tuontitullitonta maahantuontia. (Tullihallitus 2004. 157)

4.3.2 Maahantuonti täysin tuontitullitta

EU-lainsäädännön mukaista väliaikaista maahantuontia voidaan soveltaa joko täysin tai osittain tuontitulleitta. Tullikoodeksin soveltamisasetuksessa on selvästi mainittu tavarat ja tapaukset, joihin voidaan soveltaa maahantuontia täysin tuontitullitta. Kuljetusvälineet ovat yksi mahdollisista tuontitulleitta väliaikaisesti maahantuotavista tavaroista kuten myös kuljetusvälineiden mukana kuljetettavat tavanomaiset varaosat, tarvikkeet ja varusteet kuuluvat tällaisiin tavaroihin. Maahantuonti on myös myönnettävä tuontitulleitta tietyin edellytyksin kuormalavoille sekä konteille. Kontteihin, jotka ovat oikeutettuja tähän kohteluun, on merkittävä selkeästi ja näkyvään paikkaan muun muassa omistajan tai toimijan tunnistetiedot, omistajan tai toimijan konttiin merkitsemät tunnistemerkit ja -numerot, kuten kontin omapaino, sekä maa, johon kontti kuuluu. (Sneck 2002. 99; Tullikoodeksin soveltamisasetus artiklat 670-672)

Tietyille maantie-, rautatie-, ilma-, meri- ja sisävesiliikenteen kuljetusvälineet ovat oikeutettuja tuontitullittomaan maahantuontiin. Kuljetusvälineen on oltava rekisteröity EU:n tullialueen ulkopuolelle sijoittautuneelle henkilölle. Mikäli rekisteröinti puuttuu, voidaan hyväksyä tuontitullittomuuteen se, että kuljetusväline on tullialueen ulkopuolelle sijoittautuneen henkilön omistuksessa. Jos kyseiset henkilöt harjoittavat vuokrausliiketoimintaa edellä mainituilla kuljetusvälineillä, on kuljetusvälineet jälleenvietävä kahdeksan päivän kuluessa vuokrasopimuksen voimaantulosta. Maahantuonti tuontitulleitta voidaan myöntää myös perävaunuille, jotka on liitetty EU:n tullialueelle rekisteröityihin tieliikenteen kuljetusvälineeseen sekä kuljetusvälineille, joita tullaan käyttämään alle viisi päivää unionin alueella. Jälleenvietäville kuljetusvälineille on mahdollista myöntää maahantuonti täysin tuontitullitta, mikäli maahantuojalla on sijoittautunut EU:n tullialueen ulkopuolelle tai hänen on määrä muuttaa tavanomainen kotipaikkansa yhteisön tullialueen ulkopuolelle. Muuttotilanteissa kuljetusväline on vietävä kolmen kuukauden sisällä. (Tullihallitus 2004. 153)

Kun luonnollinen henkilö tuo yhteisön tullialueelle matkustaessaan matkan ajaksi kohtuudella tarvitsemiaan henkilökohtaisia tavaroita tai urheilukäyttöön tarkoitettuja tavaroita, voi hän tuoda ne maahan tuontitullitta. Myös merimiesten ajan-

vieteaineisto voidaan tietyin edellytyksin tuoda maahan tuontitullitta. EU:n ulkopuolelle sijoittautuneen henkilön omistamille eläimille sekä tietyissä rajavyöhykkeiden erityisolosuhteissa tuotaville tavaroille on mahdollisuus saada tuontitulliton maahantuonti. Tavaroiden omistajan on kuitenkin oltava henkilö, joka on sijoittautunut rajavyöhykkeelle. Myös tavaroille, joita käytetään rajavyöhykkeen infrastruktuurin rakentamiseen, korjaamiseen tai huoltamiseen, on myönnettävä maahantuonti tuontitulleitta. Tämä on tapahduttava kuitenkin viranomaisen vastuulla. (Tullikoodeksin soveltamisasetus, 563-564; 567 artiklat)

Suuronnettomuuksien seurausten torjuntaan käytettävät laitteet ja välineet on lupa tuoda maahan tuontitullitta, mikäli niitä käytetään yhteisön tullialuetta koskevien suuronnettomuuksien torjumiseksi. Laitteet on myös oltava tarkoitettu valtion elimille tai toimivaltaisten viranomaisten hyväksymille elimille. Myös erilaiset lääketieteelliset ja kirurgiset laitteet voivat saada tuontitullittoman maahantuonnin kohtelun. Näissä tapauksissa laitteiden on oltava lähetetty lainaksi sellaisille sairaaloille tai terveydenhoitolaitokselle, joilla on niille kiireellinen tarve oman riittämättömän kalustonsa takia. Laitteiden on oltava myös tarkoitettu taudinmäärittä- tai hoitokäyttöön. (Tullikoodeksin soveltamisasetus, 565-566)

Tietyin edellytyksin voidaan myöntää maahantuonti tuontitullitta erilaisille ääni-, kuva- sekä tietotalenteille. Nämä tavarat on oltava tarkoitettuja esiteltäviksi ennen kaupallista hyödyntämistään vastikkeetta tai ne on tarkoitus äänittää, jälkiäänittää tai kopioida. Ne voivat olla myös ainoastaan mainoskäyttöön tarkoitettuja, jolloin ne voidaan myös tuoda tuontitullitta maahan. Tietyille ammatinharjoitusvälineille on mahdollisuus saada maahantuontilupa tuontitullitta. Tavaroiden on oltava kuitenkin yhteisön tullialueen ulkopuolelle sijoittautuneen henkilön omistuksessa ja ne on tuotava maahan yhteisön ulkopuolelle sijoittautuneen henkilön toimesta tai tavaroiden omistajan alaisuudessa toimivan työntekijän toimesta. Tavaroiden käyttö on sallittua ainoastaan tavaroiden maahantuojalle sekä tämän valvonnassa. (Tullikoodeksin soveltamisasetus, 568-570 artikla)

Mikäli maahantuotavat tavarat on tarkoitettu käytettäväksi teollisessa valmistuksessa, tavaroiden pakkaamisessa, luonnonvarojen hyväksikäytössä, rakennusten rakentamisessa, korjaamisessa tai huoltamisessa, maansiirtotöissä tai vastaavissa

töissä, täyttä tullittomuutta ei voida myöntää maahantuotaville tuotteille. Maahantuotaville opetusvälineille sekä tieteellisille välineille on myönnettävä maahantuonti tuontitullitta, jos ne omistaa yhteisön ulkopuolelle sijoittautunut henkilö, ne tuo maahan yksityinen tai julkinen tiede-, opetus-, tai ammattikoulutuslaitos. Tavarointa on käytettävä yksinomaan opetuksessa, ammattikoulutuksessa tai tieteellisessä tutkimustoiminnassa. Tavarointa on myös tuotava maahan vain kohtuullinen määrä eikä tavaroita saa käyttää ainoastaan kaupalliseen tarkoitukseen. (Tullikoodin soveltamisasetus, 568-570 artikla)

Kun erilaiset pakkauspäällysteet tuodaan maahan tarkoituksena viedä ne joko täysinä tai tyhjinä jälleenvietäviksi, on näille päällysteille mahdollisuus myöntää tuontitulliton maahantuonti. Pakkauspäällysteitä ei voida kuitenkaan käyttää sisäisessä liikenteessä, ellei kyseessä ole tavaroiden vienti. Tätä rajoitetta sovelletaan täysinä maahantuotujen pakkauspäällysteiden osalta, vasta kun ne on tyhjennetty sisällöstään. Myös tavarat, jotka on tarkoitettu testattaviksi tai esiteltäviksi, on mahdollisuus saada täysin tuontitulliton kohtelu. Tämä koskee myös erilaisia näytteitä, jotka on pieninä määrinä tuotu maahan pelkästään näytteiksi. Tietyt varaosat on myös mahdollista tuoda täysin tuontitullitta. (Tullikoodin soveltamisasetus. 571-575 artiklat)

4.3.3 Luvan saamisen edellytykset ja sen myöntämien

Väliaikaisen maahantuonnin lupa voidaan myöntää joko tavaroiden käyttäjän tai tavaroiden käytön järjestäjän hakemuksesta. Toisin kuin muissa taloudellisesti vaikuttavissa tullimenettelyissä, väliaikaisessa maahantuonnissa hakijan ei tarvitse olla sijoittautunut yhteisöön. Joissain tapauksissa vaaditaan kuitenkin vakuutena takaus, joka saattaa johtaa siihen, että hakijalla tulee olla yhteisöön sijoittautunut takaaja. Takaus vaaditaan kaikissa osittain tuontitullittoman maahantuonnin tapauksissa sekä useimmissa kaupalliseen toimintaan soveltuviissa täysin tuontitullittomissa maahantuonneissa. Tulliviranomaisella on oikeus evätä hakemus, mikäli tuontitavaroiden tunnistamista ei voida varmistaa. Yleisesti, taloudellisesti vaikuttavissa tullimenettelyissä käytetään valvonnallisena lupaedellytyksenä kirjapitoa, mutta väliaikaisessa maahantuonnissa kirjanpitoa ei tarvita, jollei tulliviranomaiset sitä vaadi. Tähän heillä tulee olla erittäin painava syy. (Sneck 2002. 101-102)

Tulliviranomaisen on hyväksyttävä tai evättävä hakemus 30 päivän kuluessa hakemuksen vastaanotosta tai sen käsittelyyn vaadittavien lisätietojen vastaanotto-päivästä. Lupa väliaikaiseen maahantuontiin myönnetään tulliviranomaisen hyväksymällä hakemuksella. Kun kyseessä on urheilu- tai henkilökohtaiset tavarat, voi tulliviranomainen vaatia kirjallista ilmoitusta. Tällaisissa tapauksissa on oltava kyse erityisestä riskistä tai suuresta tuontitullisummasta. Myös taannehtivan luvan myöntäminen on mahdollista. Taannehtiva lupa voidaan myöntää muun muassa tapauksissa, joissa luvanhakija hakee luvan pidennystä vasta määräajan jo umpeuduttua. Tällaisissa tapauksissa ehtona pidetään sitä, että alkuperäistäkin lupaa olisi pidennetty, jos sitä olisi haettu ajoissa. Yleensä täysin tuontitullittoman väliaikaisen maahantuonnin enimmäisaika on 24 kuukautta. Joidenkin tavaroiden käyttö-tarkoituksesta johtuen, niiden maksimimääräaika voi olla kuitenkin lyhyempi. Poikkeuksellisissa olosuhteissa määräaikaa voidaan kuitenkin pidentää, jotta väliaikaisen maahantuonnin tarkoitus saadaan täytettyä. (Tullihallitus 2012. Menettely väliaikaisessa maahantuonnissa.)

4.3.4 Menettelyyn asettaminen sekä sen päättäminen

Väliaikaisessa maahantuonnissa käytetään yleensä yksinkertaistettua lupamenettelyä eli tavarantoimittajan maahantuojalla on käytössään seuraavat vaihtoehdot menettelyynasettamiseen

- SAD-lomake
- sähköinen tullaus (ITU)
- ATA- tai CDP-carnet
- suullinen ilmoitus.

SAD-lomake eli tuonti-ilmoitus toimitetaan tavarantoimittajan tulliviranomaiselle. ATA-carnet on kansainvälinen tulliasiakirja, jonka avulla voidaan väliaikaisesti tuoda tavaroita maahan. CPD-carnet on samanlainen asiakirja moottoriajoneuvojen kuljetukseen. Myös nämä kaksi tulliasiakirjaa toimitetaan tuontipaikan tulliviranomaiselle. Suullista ilmoitusta käytettäessä on ilmoitukseen liitettävä täydentävä tavaraluettelo sekä hakijaa koskevat tiedot. Sähköinen asiointi hoidetaan suoraan tullin sähköiselle palvelukeskukselle. Mikäli tavarat asetetaan menet-

telyyn käyttäen kirjallista ilmoitusta, tulee tavaroiden tullivelasta maksaa vakuus. Tavarat ovat menettelyssä, kun tulliviranomainen on hyväksynyt tuonti-ilmoituksen tai muut menettelyyn vaadittavat asiakirjat. (Tullihallitus 2012d)

Väliaikaisen maahantuonnin menettely päättyy, kun tuoduille tavaroille osoitetaan jokin toinen tulliselvitysmuoto tai tavarat jälleenviedään pois yhteisön alueelta. Tämä tulee tehdä luvassa mainitun määräajan puitteissa. Kun tavarat jälleenviedään, on niiden oltava muuttumattomia eli samassa tilassa, kuin ne olivat tuontivaiheessa. Väliaikaisen maahantuonnin ehtojen mukaista normaalia kulumista ei oteta huomioon muuttumattomuusvaatimuksessa. Myöskään tavallista tavaroiden kunnossapitoa ja huoltoa ei huomioida, mikäli se on ollut välttämätöntä tavarantoiminnan väliaikaisen maahantuonnin tarkoituksen täyttämiseksi. Tavaroille, jotka ovat syntyneet väliaikaisesti maahantuoduista tavaroista, käytetään samaa jälleenvientivaihtimusta kuin alkuperäisestikin menettelyyn asetettuihin tavaroihin. Tästä hyvänä esimerkkinä voidaan pitää maahan laidunkaudeksi tuotujen eläimien vasoja tai varsoja, jotka on menettelyn päättyessä myös jälleenvietävä pois maasta. Jokaista väliaikaisen maahantuonnin menettelyä ei kuitenkaan päätetä jälleenvientiin. Kun tavarat tullataan maahan eli luovutetaan vapaaseen liikkeeseen, määräytyy tuontitullien määrä sen päivän mukaan, jolloin tavarat on hyväksytty menettelyyn. Tavarantoiminnan tullaan kantamaan myös hyvityskorkoa tavanomaisen hyvityskorkolaskennan mukaisesti. (Tullihallitus 2004. 152)

4.3.5 Menettelyssä tapahtuneet muutokset

Kuten sisäisessä jalostuksessa, ovat väliaikaisessa maahantuonnissa tapahtuneet muutokset olleet lähinnä viennin ja tuonnin sähköistäminen. Nykyään menettelyn vientivaihe hoidetaan jo kokonaan sähköisesti ja tuontivaiheessakin tämä on ollut erittäin yleistä vuoden 2004 alusta lähtien, jolloin tuontitullauksessa otettiin käyttöön uusi integroitua tullausjärjestelmä ITU:a. Tämä mahdollisti tuontitullaustietojen lähettämisen suoraan Tullin sähköiseen palvelukeskukseen, josta tiedot siirtyvät suoraan Tullin tietojärjestelmiin käyttäen EDI-sanomaa. Vuonna 2009 Tullissa otettiin käyttöön ITU:n muutososio eli IMU. Tämän tuomat muutokset väliaikaisessa maahantuonnissa ovat näkyneet Tullin asiakkailta lähinnä tullinpäätös- ja -peruutus päätöksissä, joiden ulkoasu muutettiin vastaamaan normaaleja

tuonti-ilmoituksia. Väliaikaisessa maahantuonnissa on myös muutettu tullausasiakirjojen arkistointia. Nykyään tuonin tullausasiakirjojen arkistoinnin hoitaa tuojayritys tai tämän käyttämä asiamies. (Tullihallitus 2003; Tullihallitus 2009b; Tullihallitus 2012b)

Vuonna 2009 Tulli muutti vienti-ilmoituskäytäntöään, ja siirsi vienti-ilmoitukset kokonaan sähköiseen maailmaan. Tämän vaikutti myös väliaikaiseen maahantuontiin, jonka vienti-ilmoitukset tehdään nykyään sähköisesti, joko tullin Nettivienti-palvelua tai sähköistä EDI-sanomaa käyttäen. Nettipalvelun käyttö on mahdollistettu jokaiselle kun taas EDI-sanomien lähettäminen on edelleen luvanvaraista. Yritysten tunnistautuminen Nettivienti-palveluun on myös otettu käyttöön, mikä on mahdollistanut heidän tietojensa ja edellisten ilmoitustensa tallentumisen järjestelmään, seuraavia käyttökertoja varten. (Tullihallitus 2009a; Tullihallitus 2011c)

4.4 Ulkoinen jalostus

Ulkoista jalostusmenettelyä voisi kuvailla EU-alueen ulkopuoliseksi alihankinnaksi, jossa tavara viedään väliaikaisesti EU:n ulkopuolelle jalostettavaksi. Tavaravientivaiheessa kannetaan vientitullit sekä muut viennin normaalit muodollisuudet. Kaikki ulkoisesta jalostustoiminnasta saatavat tuotteet luovutetaan vapaaseen liikkeeseen joko kokonaan tai osittain ilman tuontitulleja. Tätä menettelyä voidaan siis pitää sisäisen jalostusmenettelyn peilikuvana. Ulkoiseksi jalostustoiminnaksi lasketaan tavaroiden käsittely, asennus, kokoonpano ja sovittaminen muihin tavaroihin, tavaroiden valmistus, korjaus, entisöinti sekä kunnostaminen. Toisin kuin sisäisessä jalostuksessa, ulkoiseksi jalostustoiminnaksi ei lasketa esimerkiksi jalostukseen tarvittavia koneita eikä laitteita. Ulkoinen jalostustoiminta mahdollistaa tavaroiden viemisen muun muassa korjattavaksi tullittomana tai muuten edullisempia tullimaksuja käyttäen. Esimerkkinä tästä menettelystä voidaan mainita kankaiden vienti ulkomaille vaatteiden valmistusta varten. Kuten muissakin taloudellisesti vaikuttavissa tullimenettelyissä, myös ulkoisessa jalostuksessa on tavaroita, joita ei voi asettaa menettelyyn. Tällaisia ovat muun muassa tavarat, joiden vienti aiheuttaa tuontitullien palauttamisen. Myöskään vientitukeen

oikeutettaviin tavaroihin ei voida soveltaa ulkoista jalostusmenettelyä (Melin 2011. 269; Tullihallitus 2004. 133)

4.4.1 Luvan hakeminen

Kuten moni muukin taloudellisesti vaikuttava tullimenettely, myös ulkoinen jalostus on luvanvaraista toimintaa. Lupaa haetaan kirjallisesti siihen räätälöidyllä lupahakemuksella. Ainoana poikkeuksena tähän ovat tapaukset, joissa on käytössä yksinkertaistettu lupamenettely eli suoraan vienti-ilmoituksella haettava lupa. Luvan uusiminen ja muuttaminen tehdään vapaamuotoisella kirjallisella hakemuksella. Tavanomaisen luvan voi tulostaa Tullin internetsivujen kautta. Kyseisiltä sivuilta löytyy myös ohjeet lupahakemuksen täyttämiseen. Koska hakemus on tarkoitettu kaikkien taloudellisesti vaikuttavien tullimenettelyiden käyttöön, tulee siihen merkitä selkeästi haettavan menettelyn tiedot. Hakemuksessa tulee ilmoittaa muun muassa hakijan yhteystiedot sekä jalostusta varten vietävät tavarat yksilöityinä. Lupaa haetaan joko Tullihallitukselta tai hakijan kotipaikan tullipiiriltä. Mikäli vietävän tavararvo ylittää 170 000 euroa, haetaan lupaa Tullihallitukselta. Muissa tapauksissa lupahakemus tulee toimittaa tullipiirille. (Tullihallitus 2004. 134-135; Suomen Huolintaliikkeiden Liitto ry 2010. 141)

Korjattavaksi vietävistä tavaroista on mahdollisuus hakea lupaa vienti-ilmoitukseen tehdyllä pyynnöllä. Tällöin on kyseessä yksinkertaistettu lupamenettely. Jossain tapauksissa myös tuonti-ilmoitus voidaan hyväksyä lupahakemuksiksi. Tällainen tilanne syntyy muun muassa, jos jalostustoimet eivät koske kaupallisia tavaroita. Tuonti-ilmoitus tulee toimittaa kyseisissä tapauksissa tavaransaapumispaikan tullille tai tavarat voidaan passittaa muuhun menettelyn päättävään tullitoimipaikkaan. Tuonti-ilmoitus on myös mahdollista tehdä sähköisesti, jolloin ilmoitus tehdään Tullin sähköiselle palvelukeskukselle. Lupa tulee voimaan kun tullilmoitus on hyväksytty. Yksinkertaistettu lupa koskee aina vain luvassa mainittua vienti- tai tuontierää. (Tullihallitus 2012g)

4.4.2 Luvan myöntäminen

Lupa ulkoisen jalostustoiminnan harjoittamiseen voidaan myöntää EU:n alueelle sijoittautuneelle henkilölle. Luvan tuomat oikeudet ja velvollisuudet on myös mahdollista siirtää toiselle henkilölle, mikäli tämä henkilö täyttää luvan saamisen edellytykset. Luvan myöntäminen ei saa aiheuttaa haittaa EU:n omille tuottajille. Tulliviranomaisella on oikeus pyytää lisätietoja, mikäli lupahakemus on riittämätön. Jos lisätietoja ei pystytä toimittamaan, eikä luvan saamisen ehdot täyty, on hakemus hylättävä. Hakemuksen hylkäämisestä ja hylkäämisen syistä on ilmoitettava hakijalle 30 päivän kuluessa hakemuksen tai mahdollisten lisätietojen jättämisestä. (Tullihallitus 2004. 136)

Ulkoiseen jalostusmenettelyyn voidaan aina asettaa vain ne tavarat, jotka luvassa mainitaan. Lupa voidaan merkitä normaalien tietojen lisäksi muun muassa erilaisia ehtoja ja ohjeita luvanhakijalle. Käytettäessä yksinkertaistettua lupamenettelyä lupa myönnetään hyväksymällä tullii-ilmoitus. Lupa tulee voimaan sen myöntämispäivänä tai luvassa ilmoitettuna muuna päivänä. Myös taannehtivan luvan myöntäminen on mahdollista. Jos kyseessä on vanhan luvan uusiminen, voidaan taannehtiva lupa myöntää alkamaan edellisen luvan loppumispäivästä. Lupa on tavallisesti voimassa kolme vuotta, mutta sitä voidaan perustellusta syystä myös pidentää. Luvan myöntäneeltä tulliviranomaiselta voidaan hakea kirjallisella pyynnöllä luvan muuttamista. Kyseisellä tulliviranomaisella on myös mahdollisuus peruuttaa sekä kumota lupa, jos luvan myöntämisen edellytykset eivät ole täyttyneet. (Tullihallitus 2004. 136-137)

4.4.3 Menettelyyn asettaminen ja sen päättäminen

Tavarat asetetaan ulkoisen jalostuksen menettelyyn käyttämällä sähköistä vienti-ilmoitusta. Sähköisesti tehty ilmoitus tehdään Tullin sähköiselle palvelukeskukselle. Menettelyyn asettava tullitoimipaikka on pääsääntöisesti viejän kotipaikan tulli. Luvassa voidaan myös mainita useita menettelyyn asettavia tullitoimipaikkoja, jotka voivat sijaita eri tullipiireissä sekä eri EU-maissa. Vienti-ilmoitukseen tulee aina liittää proformalasku, josta käy ilmi tavaroiden arvo, paljous, tullinimike sekä jalostuksen tarkoitus. (Tullihallitus 2004. 138)

Toisin kuin sisäinen jalostus, päättyy ulkoinen jalostus tavaroiden tuontiin EU-alueelle. Menettelyyn asetetut tuotteet on tuotava takaisin luvassa määrätyssä määräajassa. Tuotavista tavaroista tehdään tuonti-ilmoitus menettelyn päättävälle tullitoimipaikalle joko sähköisesti tai manuaalisesti. Ilmoituksesta tulee ilmetä riittävät tiedot jalostustoiminnasta sekä tuotavista tavaroista, jotta menettely voidaan päättää. Tietoja tarvitaan myös menettelyn mukaisen tullikohtelun soveltamiseksi sekä arvonlisäveron kantamiseksi. Ulkoinen jalostus voidaan päättää

- vapaaseen liikkeeseen luovutukseen
- vapaa-alueelle tai vapaavarastoon siirtämiseen
- hävittämiseen
- valtiolle luovuttamiseen
- passitukseen
- tullivarastointiin
- sisäiseen jalostukseen
- tullivalvonnassa tapahtuvaan valmistukseen.

Näistä yleisin päättämismuoto on vapaaseen liikkeeseen luovutus. (Tullihallitus 2012g)

4.4.4 Kannettava tulli ja arvonlisävero

Ulkoisessa jalostusmenettelyssä olleesta tavarasta kannettava tulli määritellään joko vähennysmenetelmää tai arvonlisämenetelmää käyttäen. Tuonti-ilmoitukseen merkitään, kumpaa menetelmää sovelletaan. Mikäli tavara on ollut jalostettavana muulla tavalla kuin korjattavana, sovelletaan tämän tavaran tullien määrään aina arvonlisämenetelmää. Vähennysmenetelmässä, kannettavan tullin määrä lasketaan vähentämällä jalostukseen käytettävien tavaroiden laskennallinen tulli jalostetun tuotteen kokonaistullista. Arvonlisämenetelmässä tullien määrä lasketaan jalostustoiminnon kustannuksista, joihin on lisätty muun muassa kuljetus-, käsittely- sekä lastauskustannukset. Tapauksissa, joissa tavarat ovat olleet korjattavana veloituksetta esimerkiksi valmistusvirheen vuoksi, voidaan tavarat tuoda takaisin maahan täysin tuontitulleitta. Tavaroiden arvonlisävero lasketaan tavaroiden jalostuskustan-

nuksista kuten korjauskustannuksista. Kustannuksiin sisällytetään myös tullit sekä muut EU:lle maksettavat maksut. (Tullihallitus 2012g)

4.4.5 Menettelyssä tapahtuneet muutokset

Ulkoisen jalostuksen muutokset ovat liittyneet lähinnä vienti- ja tuontitullauksen sähköistämiseen. Tuontitullauksen sähköinen asiointi otettiin käyttöön vuoden 2004 marraskuussa, mikä mahdollisti tuontitullaustietojen lähettämisen suoraan Tullin sähköiseen palvelukeskukseen. Vuonna 2009 Tulli otti käyttöön tullauspäätösten muutososion eli IMU:n, jonka myötä ulkoisen jalostuksen tullinpalautus- ja peruutus päätösten ulkonäkö muuttui. Tämä paransi päätösten luettavuutta. Samat muutokset kuin sisäisen jalostuksen tulliasiakirjojen arkistoinnissa otettiin käyttöön myös ulkoisessa jalostuksessa. (Tullihallitus 2003; Tullihallitus 2009b; Tullihallitus 2012b)

Vuoden 2009 marraskuussa käyttöön otetun vienti-ilmoitusten sähköisen asiointin myötä myös ulkoisen jalostuksen vienti-ilmoitukset tehdään nykyään sähköisesti, joko tullin Nettivienti-palvelua tai sähköistä EDI-sanomaa käyttäen. Nettivientipalvelun käyttö on tarkoitettu kaikille kun taas EDI-sanomien lähettäminen on luvanvaraista. Nettivienti-palveluun tunnistautuminen antaa yrityksille mahdollisuuden käyttää valmiita tietojaan sekä edellisten ilmoitusten mallipohjia. (Tullihallitus 2009a; Tullihallitus 2011c)

4.5 Tullivalvonnassa tapahtuva valmistus

Tässä luvussa perehdytään tullivalvonnassa tapahtuvaan valmistukseen. Tullivalvonnassa tapahtuva valmistus luokitellaan taloudellisesti vaikuttavaksi tullimenetelyksi. Sen avulla on mahdollista käsitellä tuontitavaroita tai käyttää niitä tuotteiden valmistukseen. Tavaroiden tuontivaiheessa niistä ei kanneta tulleja eikä niihin sovelleta muitakaan kauppapoliittisia toimenpiteitä, vaan ne kannetaan vasta valmiista tuotteista. Menettely soveltuu tavarihin, joiden valmiiden tuotteiden tulli on pienempi kuin tuontitavaroiden tulli. Hyvänä esimerkkinä tullivalvonnassa tapahtuvasta valmistuksesta on matkapuhelimien osien ja materiaalien maahantuon-

ti. Menettely soveltuu myös tuotteisiin, joihin on tehtävä lakisäätteisiä muutoksia, jotta ne päätyisivät markkinoille, esimerkiksi lääkeaineet. (Tullihallitus 2012f)

4.5.1 Luvan hakeminen ja sen myöntäminen

Tullivalvonnassa tapahtuva valmistus on luvanvaraista toimintaa. Lupa menettelyn harjoittamiseen haetaan Tullihallitukselta tai siltä tullipiiriltä, jonka alueelle toiminnan harjoittaminen sijoittuu. Lupaa haetaan kirjallisella hakemuksella, jolla haetaan myös muiden taloudellisesti vaikuttavien tullimenettelyiden lupia. Hakemus ja sen täyttöohjeet löytyvät Tullin internetsivuilta. Lupaa tulee hakea hyvissä ajoin ennen toiminnan suunniteltua alkamisajankohtaa. Hakemuksesta tulee käydä ilmi muun muassa haettava menettely, hakijan yhteystiedot sekä menettelyyn asetettavien tavaroiden yksilöidyt tiedot. Lupaa voidaan hakea myös yksinkertaistettua lupamenettelyä käyttäen eli tuonnin yhteydessä hakemalla sitä tuonti-ilmoituksella. Luvan uusiminen ja muuttaminen voidaan myöntää vapaamuotoisen pyynnön jälkeen. (Tullihallitus 2012c)

Lupa tullivalvonnassa tapahtuvaan valmistukseen voidaan myöntää ainoastaan yhteisöön sijoittautuneelle, valmistuksen suorittavalle tai suorituttavalle henkilölle. Mikäli kyseessä on suoritettava henkilö, on valmistuksen suorittaja mainittava luvassa. Lupa voidaan myöntää ainoastaan, jos valmistustoiminta ei haittaa EU:n omien valmistajien etuja. Jos tulliviranomainen katsoo, että hakemuksessa olevat tiedot ovat rajallisia, on tällä mahdollisuus pyytää tiedoista lisäselvitystä. Jollei tietoja toimiteta tai tulliviranomainen muuten katsoo, etteivät edellytykset täyty, tulee hakemus hylätä. Hylkääminen ja sen syyt on ilmoitettava luvan hakijalle 30 päivän kuluessa joko hakemuksen tai mahdollisten lisätietojen vastaanottopäivästä. Vain ne tavarat jotka on luvassa mainittu, voidaan asettaa menettelyyn. Tuonti-ilmoituksella haettu lupa tulee voimaan kun tulliviranomainen hyväksyy tuonti-ilmoituksen. Lupa voidaan myöntää myös taannehtivana, mikäli uusi lupa tulee voimaan edellisen luvan päättymispäivästä lähtien. Lupa on voimassa kolme vuotta, mutta perustellusta syystä, tätä määräaika voidaan pidentää. (Tullihallitus 2004. 146)

4.5.2 Menettelyn soveltaminen

Tuontitavarat asetetaan tullivalvonnassa tapahtuvan valmistuksen menettelyyn joko sähköistä tai manuaalista tuonti-ilmoitusta käyttäen. Sähköinen tuonti-ilmoitus annetaan Tullin sähköiselle tullauskeskukselle käyttäen ITU-järjestelmää, kun taas manuaalinen ilmoitus toimitetaan luvassa mainittuun menettelyyn asettavaan tullitoimipaikkaan. Ilmoituksessa tulee olla mainittuna muun muassa hyväksytyyn luvan numero. Yksinkertaistettua lupamenettelyä käytettäessä ilmoitus annetaan samaan tapaan. (Tullihallitus 2012f)

Tullivalvonnassa tapahtuva valmistus päätetään tullaamalla ja luovuttavalla valmistetut tavarat EU:n markkinoille maksaen niistä tarvittavat tuontitullit. Tavaroiden tullausarvo määritellään muiden samankaltaisten ja samoihin aikoihin EU:hun tuotujen tavaroiden tuontiarvin perusteella. Menettely voidaan päättää myös asettamalla tavarat toiseen tullimenettelyyn esimerkiksi sisäiseen jalostukseen tai pasitukseen. Menettelyn päättäminen on tapahduttava luvassa ilmoitetussa määräajassa. Luvanhaltijan on tehtävä menettelyyn asetetuista tavaroista päätöstilitys valvovalle tullille viimeistään 30 päivän kuluessa menettelyn määräajan umpeutumisesta. Päätöstilityksessä tulee mainita muun muassa luvan ja tavaroiden tiedot sekä tavarat uusi tulliselvitysmuoto. Jos tavarat syystä tai toisesta jäävät maahan alkuperäisinä, syntyy niistä tullivelka eli niistä kannetaan alkuperäiset tullit sekä arvonlisävero. Tullivelan määräytymispäivänä pidetään päivää, jolloin tavarat on asetettu menettelyyn. (Tullihallitus 2012f)

4.5.3 Menettelyssä tapahtuneet muutokset

Kuten lähes kaikissa muissakin taloudellisesti vaikuttavissa tullimenettelyissä, olivat suurimmat muutokset tullivalvonnassa tapahtuvan valmistuksen menettelyssä vienti- ja tuontitullauksen sähköistyminen. Vuodesta 2004 on Tullin asiakkailla ollut mahdollisuus käyttää uutta integroitua tullausjärjestelmä ITU:a, jonka avulla on pystytty lähettämään tuontitullaustiedot suoraan Tullin sähköiseen palvelukeskukseen. Toinen uudistus tässä menettelyssä koettiin vuonna 2009, jolloin Tullissa otettiin käyttöön tullauspäätösten muutosohjelma IMU. Tämän tuomat teki tullinpalautus- ja peruutuspäätöksissä ulkonäöltään yhtenäiset muiden tul-

lauspäätösten kanssa. Myös tullausasiakirjojen arkistointia on muutettu viime vuosina, ja tänä päivänä tuonnin tullausasiakirjojen arkistoinnista vastaa tuojayritys tai tämän käyttämä asiamies. (Tullihallitus 2003; Tullihallitus 2009b; Tullihallitus 2012b)

5 EMPIIRINEN OSUUS

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen lomakehaastattelu, joka suoritettiin kolmelle Vaasan tullin työntekijälle. Haastattelun aiheena olivat taloudellisesti vaikuttavat tullimenettelyt ja niissä tapahtuneet muutokset viimeisen vuosikymmenen aikana. Empiirisessä osuudessa perehdytään myös tutkimusmenetelmiin sekä haastattelun suunnitteluun ja toteutukseen. Opinnäytetyön lopussa käydään läpi haastattelun tulokset, johtopäätökset sekä arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta.

5.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmät voidaan jakaa karkeasti kahteen tutkimusluokkaan, kvalitatiiviseen eli laadulliseen - ja kvantitatiiviseen eli määrälliseen tutkimukseen. Laadullista tutkimusta voidaan luonnehtia kokonaisvaltaiseksi tiedonhankinnaksi. Tietoa kerätään suoraan ihmisiltä eli käytetään muun muassa teema- ja ryhmähaastatteluita. Tälle tutkimusmuodolle on myös ominaista kohdejoukon tarkoitukseenmukainen valinta. Määrälliselle tutkimukselle tyypillisiä piirteitä ovat esimerkiksi aiempien teorioiden käyttö, hypoteesien esittäminen sekä tutkimusaineiston laajuus. Yleensä määrällisessä tutkimuksessa luodaan perusjoukko, josta tutkimusmenetelmillä otetaan tietty otos. Tästä otosryhmästä muodostetaan erilaisia taulukoita sekä tilastoja, joilla tutkimuksen tuloksia pyritään selkeyttämään. (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 2009. 140;164)

Tutkimuksen aihealueen, tavoitteen ja tutkimusongelman selkeydyttyä, on tutkijalla edessään tutkimusmenetelmien valinta. Tutkimusmenetelmää valittaessa tulisi selvittää, mitkä menetelmät sopivat oman tutkimusongelman ratkaisuun? Yhteiskuntatieteiden suosituimpia tutkimusmenetelmiä ovat erilaiset haastattelut sekä kyselylomakkeisiin perustuvat menetelmät. Menetelmää valittaessa olisi hyvä selvittää, mitä menetelmällä tulee saada selville. Esimerkiksi haastateltavien tuntemuksien selvittämiseen oivana välineenä voidaan pitää sekä haastattelua että kyselyä. Myös ajankäyttö sekä käytettävissä olevat resurssit vaikuttavat menetelmän

valintaan. On myös muistettava, että tutkimusmenetelmät eivät saa loukata haastateltavien yksityisyyttä tai identiteettiä. (Hirsijärvi ym. 2009 185-186)

Haastattelua voidaan luonnehtia eräänlaiseksi kielelliseksi vuorovaikutukseksi haastattelijan ja haastateltavan välillä. Tämä vuorovaikutus tuo mukanaan niin etuja kuin haittojakin. Haastattelun suurimpana etuna pidetään sen joustavuutta muihin menetelmiin verrattuna. Haastattelijasta pystyy helpommin tulkitsemaan vastauksia esimerkiksi näkemällä haastateltavan ilmeet ja eleet haastattelun aikana. Myös vastausten perustelemista ja jatkokysymysten tekoa voidaan pitää haastattelun etuna. Suurimpina haittoina voidaan pitää sitä, että haastattelut vievät paljon aikaa, ne on suunniteltava tarkasti ja niiden toteuttaminen voi tuntua haastateltavasta jopa uhkaavalta. (Hirsijärvi ym. 2009 204–208)

Haastattelut voidaan jakaa niiden muodollisuuden perusteella kolmeen ryhmään, jotka ovat lomake-, teema- sekä avoin haastattelu. Näistä lomakehaastattelu tapahtuu lomakkeella, jossa haastattelijan luomia puitteita noudatetaan järjestelmällisesti. Avoin haastattelu on näistä kolmesta menetelmästä lähimpänä tavallista keskustelua. Siinä aihetta ja teemoja ei ole lyöty lukkoon, vaan ne voivat jopa vaihtua kesken haastattelun. Teemahaastattelu on avoimen haastattelun ja lomakehaastattelun välimuoto. Siinä aihealueet on määritelty etukäteen, mutta tarkkoja kysymyksiä sekä niiden paikkoja ei vielä tiedetä. (Hirsijärvi ym. 2009 204–208)

5.2 Haastattelun suunnittelu ja toteutus

Valitsin opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi kvalitatiivisen lomakehaastattelun. Haastatteluni kohderyhmäksi valikoitui kolme Vaasan tullin työntekijää, joilla jokaisella on pitkä historia työskentelystä taloudellisesti vaikuttavien tullimenettelyiden parissa. Heidät valittiin haastateltaviksi juuri heidän pitkän työkokemuksensa vuoksi. Henkilöt ovat vastanneet anonyymeina, joten he ovat tässä tutkimuksessa henkilö A, henkilö B sekä henkilö C. Henkilöt olivat minulle jo entuudestaan tuttuja, sillä suoritin koulutusohjelmaan kuuluvan harjoittelujaksoni Vaasan tullissa. Haastattelun tarkoituksena on selvittää, miten taloudellisesti vaikuttavat tullimenettelyt ovat muuttuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Haastattelun suunnittelu alkoi kysymysten hahmottelulla. Kun kysymykset olivat muotoutuneet, otin yhteyttä potentiaalsiin haastateltaviin. Tämä tehtiin hyvissä ajoin, sillä halusin varmistaa haastateltavien halukkuuden haastatteluun. Olin keskustellut heidän kanssaan opinnäytetyöstäni jo harjoittelujaksoni aikana, joten heillä oli jo alustava käsitys opinnäytetyöni aiheesta. Päädyin jakamaan haastattelun viiteen osa-alueeseen, jokaisen taloudellisesti vaikuttavan tullimenettelyn muodostaessa oman alueensa. Kysymykset pohjautuivat opinnäytetyöni teoriaosuuteen. Jokaisesta aihe-alueesta kysyttiin samat kysymykset, jotta jokaisen taloudellisesti vaikuttavan tullimenettelyn muutokset tulisivat paremmin selville. Kukin teema piti sisällään seitsemän kysymystä, joten yhteensä haastattelussa oli 35 kysymystä. Haastattelukysymykset ovat liitteenä. (Liite 1)

Haastattelun kysymyksillä pyrittiin selvittämään, miten jokaisen taloudellisesti vaikuttavan tullimenettelyn eri vaiheet olivat muuttuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana, ja olivatko muutokset olleet askel parempaan vai huonompaan suuntaan. Haastateltavilta kysyttiin myös heidän työkokemuksestaan taloudellisesti vaikuttavien tullimenettelyiden parissa. Muiden demografisten tekijöiden analysointi sivuutettiin kokonaan, sillä en pitänyt niiden tuomaa arvoa opinnäytetyölleni merkittävänä. Lopuksi haastateltavia pyydettiin kertomaan, millainen kehitys tulevaisuudessa olisi suotavaa kullekin taloudellisesti vaikuttavalle tullimenettelylle.

Haastattelut sijoittuivat vuoden 2012 viikoille 42 ja 43. Lähetin haastateltaville haastattelukysymykset viikko ennen haastattelua. Huomasin tämän olleen järkevää, sillä haastateltavat olivat paneutuneet kysymyksiin ja suurin osa vastauksista oli erittäin yksityiskohtaisia. Haastattelut suoritettiin Vaasan tullin tiloissa, jokaisen haastateltavan omassa työhuoneessa, ilman häiriötekijöitä.

5.3 Haastattelun tulokset ja analysointi

Haastattelulomakkeen (Liite 1) alussa haastateltavia pyydettiin kertomaan hieman heidän historiastaan taloudellisesti vaikuttavien tullimenettelyiden parissa. Vastauksista selvisi, että haastateltavat olivat toimineet enemmän tai vähemmän taloudellisesti vaikuttavien tullimenettelyiden parissa 7 – 15 vuotta. Tämä vahvisti en-

tisestään sitä, että jokaisella on vankka kokemus aiheesta ja henkilökohtaista kokemusta juuri viimeisen 10 vuoden ajalta.

Sisäinen jalostus

Sisäisen jalostuksen luvanhakemisprosessi ei ollut haastateltavien mukaan merkittävästi muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Ainoa selkeä muutos luvan hakemisessa oli tapahtunut hakulomakkeessa. Uusi lomakepohja otettiin käyttöön vuonna 2002, jolloin lomakepohjasta tuli yhtenäinen koko EU:n alueella. Tämän uudistuksen suurimpia muutoksia olivat EU-logon lisääminen lomakkeeseen sekä muutamien lomakekoodien vaihtuminen uusiin.

Haastateltavien mukaan menettelyyn asettamisessa tapahtui merkittävä muutos sähköisen tuontitullausjärjestelmä ITU:n astuttua voimaan 2004. Tämä helpotti menettelyiden seuranta merkittävästi. Sähköistämisen myötä myös Tullin toiminta nopeutui, sillä tarvittavat tiedot löytyvät jatkossa reaaliajassa omista järjestelmistä. Suuret yritykset omaksuivat ensimmäisenä uuden järjestelmän käytön.

Suurimmat muutokset sisäisen jalostuksen päättämisessä olivat haastateltavien mielestä tapahtuneet viennin sähköistämisen myötä. Myös passituslupien sähköistäminen oli osaltaan vaikuttanut sisäisen jalostuksen päättämiseen, sillä passitusmenettelyyn asettaminen on edelleen yksi sisäisen jalostuksen päättämismuodoista. Vielä vuonna 2005 tavarau EU:sta poistuminen osoitettiin SAD-lomakkeella tai vaihtoehtoisella asiakirjalla kuten rahtikirjalla. Sähköistymisen myötä poistuminen todistetaan nykyään poistumisvahvistetulla luovutus päätöksellä. Tänä päivänä hyväksytään myös sähköisesti lähetetyt päätöstilitykset, mikä on helpottanut ja nopeuttanut tullin toimintaa asiakkaidensa kanssa. Vaikka sähköistäminen on helpottanut ja nopeuttanut haastateltavien mielestä tullin toimintaa, ei se ole tehnyt tullauksesta täysin paperitonta, sillä esimerkiksi sähköisesti lähetetyt päätöstilitykset tulostetaan edelleen paperiversioiksi ja ne arkistoidaan paperisina. Sähköistäminen on helpottanut myös menettelyiden etukäteisseurantaa, sillä nykyään erääntyvien päätöstilitysten määräajat pystytään näkemään suoraan tullin tietojärjestelmistä. Myös menettelyiden päättämisen laiminlyönti on haastateltavien mukaan muuttunut, sillä tullit otti käyttöön vuonna 2009 tuontitullausten muutoskäsit-

telyjärjestelmä IMU:n. Tämä on helpottanut jälkikantoja eli tavaroiden jälkitul-laamisia. IMU:n myötä, jälkikantoesitykset ja -päätökset ovat ulkonäöltään yhte-näisiä normaalien tullauspäätösten kanssa.

Haastateltavien näkemysten mukaan, sisäisen jalostuksen menettelymäärissä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia viimeisen kymmenen vuoden aikana. Pieniä muutoksia on ollut havaittavissa tämän hetkisen maailmantalouden muutosten myötä, mutta sisäinen jalostus, lähinnä suspensiojärjestelmää käyttäen, on edel-leen suosittua. Pienet muutokset ovat näkyneet muun muassa menettelyn piden-tämishakemusten määrän pienenä kasvuna. Muutamat pienemmät yritykset ovat joutuneet lopettamaan jalostustoimintansa mahdollisesti sen kannattamatto-muuden takia. Kannattavuuteen on voinut haastateltavien mielestä vaikuttaa se, että melko suurella osalla tullinimikkeistä on jo valmiiksi 0-tulli eli niistä ei mak-seta tullimaksua lainkaan. Koska niistä ei makseta tullia, ei niitä myöskään kannata ottaa melko kalliiseen sisäisen jalostuksen menettelyyn.

Tullin kanssa asiointi on muuttunut haastateltavien mukaan yhä enemmän sähköi-sen asioinnin suuntaan. Nykyään viennissä sähköinen ilmoittaminen on jo pakol-lista, joten fyysinen asiakaspalvelu on vähentynyt merkittävästi. Sähköistämisen myötä asiakkaisiin on ollut helpompi olla yhteydessä, sillä sähköpostin kautta on tällä hetkellä mahdollista lähettää muun muassa päätöstilitykset.

Haastateltavat olivat samaa mieltä siitä, että muutokset ovat olleet askel parem-paan suuntaan. Heidän mukaansa menettelyyn asettaminen, sen päättäminen sekä menettelyn seuranta ovat parantuneet sähköistämisen myötä. Myös asiakkaiden kanssa asiointi ja yleinen tiedonsaanti ovat tänä päivänä helpompaa. Sähköistymi-nen on otettu myös hyvin vastaan Tullin asiakkaiden toimesta. Sähköistämisen avulla Tulli on pystynyt käsittelemään suuria määriä tullausilmoituksia ja näiden joukosta on ollut helpompi etsiä ylimääräistä tarkistusta vaativat kohteet. Tieten-kään sähköistämisen ei ole ainoastaan ollut askel parempaan vaan sen myötä on tullut myös omat hankaluutensa. Sähköisen tarkastuksen seulan läpäisee silloin tällöin vaillinaisia ilmoituksia, mutta täydellinen tullivalvonta ei olekaan näillä resursseilla haastateltavien mielestä mahdollista.

Haastateltava C toivoi, että tulevaisuudessa sisäisen jalostuksen hallinnollista puolta kevennettäisiin, sillä tällä hetkellä menettelyn hallinnolliset kustannukset ovat melko korkeat. Tämä on voinut osaltaan vähentää pienempien yritysten halua käyttää kyseistä menettelyä. Haastateltava B ehdotti eräänlaisen koordinoitokeskuksen perustamista. Koordinoitokeskus jakaisi menettelyn päättämiset tasaisesti tullipaikoittain, jotta työtä ei kertyisi tietyille henkilöille kohtuuttomasti. Tällä pystyttäisiin myös parantamaan palvelua, sillä esimerkiksi päätöstilitysten käsittely nopeutuisi. Haastateltava B:n mielestä tulisi tulevaisuudessa luvan hakemisessa painottaa enemmän menettelyn päättämisen velvollisuutta, millä voitaisiin paremmin välttää sisäisen jalostuksen päättämisen laiminlyönnit.

Tullivarastointi

Haastateltavien mukaan suurimmat muutokset tullivarastoinnin luvan hakemisessa tapahtuivat vuonna 2006. Tuolloin Tulli otti käyttöön laadunvarmistusmallin, jonka avulla määriteltiin muun muassa varastojen riskiluokitukset sekä varastovakuuksien suuruudet. Laadunvarmistusmallin käyttöönoton myötä myös luvanhakuprosessia valvottiin tarkemmin ja esimerkiksi varastojen tiedot vaadittiin yksityiskohtaisempina. Toinen uudistus luvan hakemiseen tapahtui vuonna 2011, jolloin otettiin käyttöön yhteinen lupanumerointi, joka helpotti lupamäärien seuranta. Vuoden 2012 alussa lupien myöntäminen siirrettiin pois tullipiireiltä valtakunnalliselle lupakeskukselle.

Toisin kuin muissa taloudellisesti vaikuttavissa tullimenettelyissä, hoidetaan tavaroiden asettaminen tullivarastointimenettelyyn edelleen manuaalisesti. Menettelyyn asettaminen ei ole siis haastateltavien mukaan muuttunut lainkaan viimeisen kymmenen vuoden aikana. Sama koskee myös Tullin kanssa asiointia tullivarastointimenettelyä koskevissa asioissa. Menettelyn sähköistämisen suunnittelu on kyllä aloitettu, mutta suunnitelman valmistumisesta ei ole vielä tarkkaa tietoa.

Vaikka tullivarastointimenettelyyn ei voidakaan asettaa tavaroita sähköisesti, on menettelyn päättäminen sähköisesti kuitenkin mahdollista. Tämä on ollut haastateltavien mielestä menettelyn päättämisen suurin muutos viimeisen vuosikymme-

nen aikana. Viennin sähköistämistä lukuun ottamatta, eivät haastateltavat olleet havainneet muita muutoksia menettelyn päättämisessä.

Menettelymäärien arviointi oli haastateltavien mukaan melko vaikea manuaalisen menettelyn asettamisen vuoksi. Vaasan alueella ovat muutamat yritykset lopettaneet tullivarastoinnin käytön ja kyseinen menettely onkin tällä alueella nykyään erittäin vähäistä. Haastateltava C uskoi, että menettelymäärien vähyteen ovat mahdollisesti voineet vaikuttaa joidenkin tavaroiden matalat tullitasot.

Haastateltava A näki pienten muutosten olleen askel parempaan suuntaan. Hänen mukaansa nykyään on helpompi valvoa esimerkiksi vakuuksia, ja näin vältytään paremmin vakuusvarojen loppumiselta. Haastateltava C:n mukaan muutoksien vähyys on ollut huono asia, sillä menettely ei ole kehittynyt juuri lainkaan kehittyvän maailman mukana. Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että tullivarastoinnin sähköistäminen tulevaisuudessa olisi merkittävin menettelyyn tarvittava uudistus.

Väliaikainen maahantuonti

Haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että väliaikaisen maahantuonnin luvanhakeminen ei ole muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana merkittävästi. Ainoa pieni muutos on ollut yksinkertaistetun lupamenettelyn käytön yleistyminen. Haastateltavien mukaan, suurin osa väliaikaisen maahantuonnin luvista haetaan nykyään juuri yksinkertaistettua lupamenettelyä käyttäen.

Yksinkertaistetun lupamenettelyn suosion kasvu on vaikuttanut haastateltavien mukaan myös menettelyyn asettamiseen. Nykyään ne hoidetaan pääsääntöisesti sähköisesti, yksinkertaistettua lupamenettelyä käyttäen. Tämä on mahdollistanut luvan myöntämisen ja tavaran asettamisen menettelyyn suoraan Tullin sähköisen palvelukeskuksen eli SPAKE:n kautta.

Viennin ja passituksen sähköistämiset ovat olleet haastateltavien mielestä ainoat muutokset väliaikaisen maahantuonnin päättämisessä. Sähköistyminen on myös tässä menettelyssä näkynyt Tullin kanssa asiointissa. Nykyään asiointi hoidetaan

lähinnä sähköisiä välineitä kuten sähköpostia ja sähköistä tullausjärjestelmää käyttäen.

Haastateltavat olivat huomanneet pieniä muutoksia väliaikaisen maahantuonnin menettelymäärissä. Muutokset olivat usein noudattaneet kansainvälistä talouden tilannetta. Tällä hetkellä voi nähdä pientä nousua määrissä, jonka selityksenä haastateltavat pitivät muun muassa valmistavan teollisuuden pientä kasvua sekä takuuhuoltojen yleistymistä. Haastateltavat olivat jälleen yksimielisiä siitä, että menettelyssä tapahtuneet muutokset ovat parantaneet menettelyn toimivuutta. Kuten sisäisessä jalostuksessakin, oli tullauksen sähköistäminen helpottanut tiedon saantia tässä menettelyssä huomattavasti.

Väliaikaisessa maahantuonnissakin tulisi haastateltava B:n mukaan painottaa tulevaisuudessa velvollisuutta päättää menettely. Haastateltava C ei näe erityisiä kehittämiskohteita väliaikaisessa maahantuonnissa. Ainoastaan täysin tuontitullittoman maahantuontiin oikeutettavien tavaroiden listaa voisi selkeyttää. Haastateltava A pitää menettelyä toimivana sen tämän hetkessä muodossa. Hänen näemyksensä mukaan suuria muutoksia esimerkiksi omaa lupamenettelyä, ei väliaikaiseen maahantuontiin tarvita.

Ulkoisen jalostus

Haastateltavien mukaan ulkoisen jalostuksen muutokset luvan hakemisessa, menettelyyn asettamisessa sekä sen päättämässä ovat olleet samankaltaisia kuin sisäisessä jalostuksessa. Suurimmat muutokset ovat siis olleet vienti- ja tuontitullauksen sähköistäminen. Myös Tullin kanssa asiointi on tänä päivänä lähes kokonaan sähköistä.

Haastateltavat olivat huomanneet ulkoisen jalostuksen menettelymäärissä selvää laskua vuoden 2004 jälkeen. Esimerkiksi Pohjanmaan alueella ulkoista jalostusta ei harjoiteta juuri lainkaan. Menettelymäärien laskun suurimpana yksittäisenä tekijänä haastateltavat pitivät Viron sekä Puolan liittymistä EU:hun vuonna 2004, sillä nuo maat olivat perinteisiä ulkoisen jalostuksen määrämaita jo usean vuoden ajan, lähinnä halvan palkkatason takia. Yleisesti uskottiin, että ulkoisen jalostus

siirtyisi kauemmas itään esimerkiksi Venäjälle tai Ukrainaan, mutta suurta ryntäystä noille markkinoille ei ole kuitenkaan ollut havaittavissa. Tulevaisuuden kehityksestä haastateltavilla ei ollut toiveita, sillä ulkoinen jalostus on nykyään niin harvinaista, että haastateltavat eivät ole sen kanssa tekemisissä päivittäin.

Tullivalvonnassa tapahtuva valmistus

Tullivalvonnassa tapahtuvan valmistuksen muutokset ovat haastateltavien mukaan olleet samankaltaisia kuin lähes kaikissa muissakin taloudellisesti vaikuttavissa tullimenettelyissä. Suurimmat muutokset ovat tapahtuneet vienti- ja tuontitullauksen sekä muun toiminnan sähköistymisen myötä. Sähköistäminen on myös helpottanut muun muassa menettelyyn asettamista, sen päättämistä sekä menettelyn seuranta.

Menettelymäärien muutos on ollut haastateltavien mukaan erittäin radikaalia, sillä tullivalvonnassa tapahtuva valmistus on Suomessa loppunut lähes kokonaan. Haastateltavat uskoivat tämän johtuneen lähinnä tullinimikkeistä, koska nykyään on vaikea löytää valmistusaineita, jotka täyttävät tämän menettelyn taloudelliset edellytykset. Taloudellisilla edellytyksillä tarkoitetaan sitä, että valmistetun tuotteen tulli tulisi olla pienempi kuin sen valmistukseen käytettävien, maahantuotujen elementtien tulli.

Haastateltavat kertoivat, että tullivalvonnassa tapahtuvan valmistuksen siirtämisestä tullivarastointimenettelyyn alle on keskusteltu, mutta vielä kyseistä muutosta ei ole tehty. Tätä menettelyä voidaankin pitää tulevaisuudessa kysymysmerkinä. Haastateltava C:n mukaan tullivalvonnassa tapahtuvaa valmistusta ei välttämättä tarvita tulevaisuudessa lainkaan, sillä sen menettelymäärät ovat Suomessa niin pienet. Tämä edellyttää kuitenkin EU:n lakimuutosta, josta ei ainakaan vielä ole merkkejä.

5.4 Tutkimuksen reliabelius ja validius

Jokainen tutkimus pyritään tekemään mahdollisimman luotettavasti ja virheitä välttäen. Tämä ei kuitenkaan aina onnistu, joten tutkimustulosten pätevyys voi vaihdella suuresti. Pätevyyden vaihtelevuuden vuoksi, jokaisessa tutkimuksessa

pyritään arvioimaan sen luotettavuutta. Tutkimustulosten reliiabelisuksella tarkoitetaan tutkimuksen toistettavuutta. Tämä voidaan todeta monella eri tapaa. Esimerkiksi mikäli samaa haastateltavaa haastatellaan kaksi kertaa ja tulokset ovat samat, voidaan tutkimusta pitää reliiabelina. Toinen tutkimuksen arvioinnissa esiin tuleva termi on validius. Sillä tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä eli tutkimuksen kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata. (Hirsijärvi ym 2009. 231)

Mielestäni olen onnistunut saavuttamaan tutkimuksessani riittävän toistettavuuden eli tutkimustani voidaan pitää luotettavana. Jokainen haastateltava on toiminut usean vuoden ajan taloudellisesti vaikuttavien tullimenettelyiden parissa Vaasan tullissa, joten heille on kertynyt vahva tietämys menettelyiden muutoksista. Vaikka haastattelu olisi tehty toisessa tullitoimipaikassa, olisivat tutkimustulokset olleet lähes samanlaiset, sillä Tullin toimintaa ohjaa sekä EU- että kansallinen lainsäädäntö. Tämäkin huomioiden, voin todeta tutkimukseni olevan luotettava. Pyrin välttämään virheitä pyytämällä haastateltavilta tarkentavia kysymyksiä sekä analysoimalla vastauksia huolellisesti.

Haastattelukysymysten muotoilulla pyrittiin minimoimaan kysymysten tulkintavirheet. Koska haastattelulle oli varattu riittävästi aikaa (30–60 minuuttia), oli haastateltavilla mahdollisuus kysellä tarkennuksia mahdollisesti epäselviin kysymyksiin. Kysymykset pyrittiin pitämään kuitenkin yksinkertaisina sekä kohdistamaan ne aina tiettyyn taloudellisesti vaikuttavaan tullimenettelyyn. Haastattelutilanteessa noudatettiin haastattelurunkoa järjestelmällisesti. Tällä pyrittiin varmistamaan vastaajien täysi ymmärrys kysymyksistä. Haastattelut toteutettiin rauhallisessa ympäristössä, ilman häiriötekijöitä. Teoriaosuudessa esitetyt menettelymuutokset kävivät ilmi myös haastatteluvastauksista. Näin ollen voin todeta tutkimuksena täyttävän pätevyyden vaatimukset.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä taloudellisesti vaikuttavat tullimenettelyt ovat ja miten ne ovat muuttuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. Menettelyiden kehitykseen haettiin vastauksia sekä lomakehaastattelun että kirjallisen tiedon avulla. Haastattelussa keskityttiin jokaiseen menettelyyn yhtenä aihealueena, joten kaikki menettelyprosessien muutokset pyrittiin kartoittamaan.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että sisäisen jalostuksen suurimmat muutokset olivat olleet niin vienti- kuin tuontitullauksenkin sähköistäminen. Tämä oli helpottanut ja nopeuttanut tullin toimintaa. Erityisesti myönteinen vaikutus oli näkynyt menettelyn seurannan helpottumisena. Menettelymäärien osalta sisäinen jalostus on pysynyt erittäin suosittuna menettelynä maailman talouden vaihteluista huolimatta. Tämän vuoksi en näe sen menettävän suosiotaan tulevaisuudessakaan. Sisäinen jalostus on jo läpikäynyt sähköistymisen, joten en usko, että itse menettelykään tulee muuttumaan tulevaisuudessa merkittävästi. Ainoana muutoksena itse menettelyyn voisi olla hallinnollisten kustannusten keventäminen, sillä tutkimuksessa kävi ilmi sisäinen jalostuksen olevan nykymuotoisena kannattavaa lähinnä suurille yrityksille.

Tutkimustulokset osoittivat, että tullivarastoinnin menettely on muuttunut taloudellisesti vaikuttavista tullimenettelyistä vähiten. Se on edelleen suurilta osin manuaalinen menettely, johon tutkimustulosten mukaan tulisi tulevaisuudessa saada muutos. Ainoa merkittävä muutos tullivarastoinnissa oli vuonna 2006 käyttöön otettu uusi laadunvarmistusmalli, jonka avulla muun muassa varastojen riskiluokituksia pystyttiin analysoimaan tarkemmin. Tutkimuksesta ilmeni, että tämänkin menettelyn sähköistymisen suunnittelu on jo aloitettu, mutta sen loppuun viennistä ei ole vielä tarkkaa aikataulua. On kuitenkin todennäköistä, että seuraavan kymmenen vuoden aikana tullivarastointi siirtyy täysin sähköiseen maailmaan.

Väliaikaisen maahantuonnin muutokset olivat tutkimustulosten mukaan hyvin samankaltaiset sisäisen jalostuksen muutosten kanssa. Suurimmat muutokset tässäkin menettelyssä olivat tapahtuneet viennin ja tuonnin sähköistämisen myötä. Nämä ovat vaikuttaneet väliaikaisen maahantuonnin menettelyyn asettamiseen

sekä menettelyn päättämiseen, jotka tänä päivänä tehdään pitkälti sähköisesti. Tutkimustulokset osoittavat myös, että nykyään suurin osa väliaikaisen maahan tuonnin luvista hoidetaan yksinkertaistettua lupamenettelyä käyttäen. Menettelymäärät noudattavat tässäkin menettelyssä kansainvälisiä talouden vaihteluita, mutta viimeisen vuoden aikana menettelymäärät ovat ehkä hieman nousseet. Tähän syynä ovat voineet olla muun muassa takuuhuoltojen lisääntyminen.

Ulkoisen jalostuksen muutokset voidaan tutkimuksen perusteella rinnastaa lähes täysin sisäisen jalostuksen muutoksiin. Viennin ja tuonnin sähköistäminen olivat siis myös ulkoisen jalostuksen suurimmat muutokset. Tutkimus osoittaa menettelymäärien laskeneen huomattavasti vuoden 2004 jälkeen. Tähän suurimpana syynä voidaan pitää kahden perinteisen ulkoisen jalostusmaan, Viron sekä Puolan, liittymistä EU:n jäseneksi.

Tutkimus osoitti, että tullivalvonnassa tapahtuva valmistus on kokenut samat muutokset kuin lähes kaikki muutkin taloudellisesti vaikuttavat tullimenettelyt. Sen muutokset ovat olleet vienti- ja tuontitullauksen sähköistäminen. Tutkimuksen mukaan tämän menettelyn menettelymäärät ovat laskeneet huomattavasti viime vuosien aikana, ja Suomessa kyseinen menettely on loppunut lähes kokonaan.

Kuten teoriaosuus osoitti, suurimmat muutokset taloudellisesti vaikuttavissa tullimenettelyissä olivat tapahtuneet eri osa-alueiden sähköistämisen myötä. Nämä olivat pääsääntöisesti helpottaneet ja nopeuttaneet Tullin toimintaa. Vaikka viimeisen kymmenen vuoden aikana oli tullut voimaan uusi EU:n Tullikoodeksi, ei tämä ollut kuitenkaan vaikuttanut suuresti itse menettelyihin.

Uskon, että seuraavan kymmenen vuoden aikana jokainen taloudellisesti vaikuttava tullimenettely tulee siirtymään täysin sähköiseksi. Tämä tulee nopeuttamaan ja helpottamaan Tullin toimintaa entisestään. Jatkotutkimuksena voisi tutkia, millaisia taloudellisesti vaikuttavia tullimenettelyjä käyttävät yritykset ovat nähneet menettelyissä tapahtuneet muutokset ja millaisia uudistuksia nämä toivoisivat menettelyihin. Myös Tullin eri ikäryhmien kokemuksia taloudellisesti vaikuttavista tullimenettelyistä olisi mielenkiintoista tutkia jatkossa.

Opinnäytetyöprosessi oli opettavainen kokemus. Huomasin, että opinnäytetyöohjeen tarkka noudattaminen auttoi prosessin läpiviennissä huomattavasti. Opinnäytetyöohjeen avulla aikataulun suunnittelu helpottui ja työn aikataulutukseen olenkin erittäin tyytyväinen. Aihevalintaan ja aiheen rajaamiseen tulee keskittyä prosessissa erityisesti, sillä niiden huolellinen suunnittelu helpottaa muun muassa lähteiden valintaa. Myös oikea ulkoasu kannattaa olla käytössä jo työn alusta lähtien, sillä ulkoasun muokkaamiseen jälkikäteen meni minulla yllättävän kauan aikaa. Olen kuitenkin prosessin eri osa-alueisiin sekä lopputulokseen tyytyväinen.

LÄHTEET

Fintra 2002. Tuontiopas. 7. uudistettu painos. Helsinki. Fintra ja Multikustannus.

Hirsijävi, S, Remes, P, Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Hämeenlinna. Tekijät ja Kirjayhtymä Oy.

Kauppakamari 2012. Ulkomaankaupan kuljetus, huolinta ja tullaus. Päivitys 1/2012. Helsinki Kauppakamari.

Melin, K. 2002. Ulkomaankaupan tekniikka. Vaasa. Vaasan yliopiston julkaisuja, opetusjulkaisu 54.

Melin, K. 2011. Ulkomaankaupan menettelyt. 1. painos. Vaasa. Tammertekniikka/Amk-Kustannus Oy

Pasanen, A. 2005. Kansainvälisen kaupan käsikirja. 1. painos. Helsinki. Multikustannus Oy.

Ruonala, M. 2008. EU-perusteos. 4. painos. Ulkoasiainministeriön Eurooppatiedotus.

Sneck, T. 2002. Tullilainsäädäntö. Helsinki. WSOY Lakitieto.

Suomen Huolintaliikkeiden Liitto ry. 2010. Huolinta-alan käsikirja. uudistettu painos 2010. Helsinki. Suomen Spedservice Oy.

Taipalus, T. 2005. Satavuotinen tulliliitto ry. 1. painos. Tulliliitto.

Tullihallitus 2004. Tullitienviitta. Uusittu painos. Helsinki. Edita Prima Oy.

Tullihallitus 2012. Tullin vuosikertomus 2011.

Tullikoodeksi, neuvoston asetus (ETY) N:o 450/2008

Tullikoodeksin soveltamisasetus, komission asetus (ETY) N:o 2454/93

Elektroniset lähteet

Euroopan komissio 2010. Vapaa liikkuvuus EU:n alueella. Viitattu 14.9.2012.
http://ec.europa.eu/finland/service/mobility/index_fi.htm

Euroopan komissio 2011a. EU-rahoitus. Viitattu 24.9.2012.
http://ec.europa.eu/finland/business/index_fi.htm

Euroopan komissio 2011b. Euro. Viitattu 24.9.2012.
http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/index_fi.htm

Euroopan unioni 2012a. Euroopan komissio. Viitattu 11.9.2012.
http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-commission/index_fi.htm

Euroopan unioni 2012b. Euroopan parlamentti. Viitattu 11.9.2012.
http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-parliament/index_fi.htm

Euroopan unioni 2012c. Euroopan unionin neuvosto, EU:n neuvosto. Viitattu 11.9.2012. http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/council-eu/index_fi.htm

Euroopan unioni 2012d. Eurooppa-neuvosto. Viitattu 11.9.2012.
http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-council/index_fi.htm

Euroopan unioni 2012e. Perustietoa Euroopan unionista. Viitattu 11.9.2012.
http://europa.eu/about-eu/basic-information/index_fi.htm

Tullihallitus 2003. Tullihallituksen päätös sähköisen tuontitullauksen menettelystä integroidussa tullausjärjestelmässä ITU:ssa. Viitattu 17.10.2012.
http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/julkaisut_ja_esitteet/THT/maaraykset/274_2003_fi.pdf

Tullihallitus 2009a. Asiakastiedote 28.10.2009. Viitattu 17.10.2012.
<http://www.tulli.fi/fi/tiedotteet/asiakastiedotteet/sahkoinenasiointi/2009/20091030/index.html?bc=10235>

Tullihallitus 2009b. Asiakastiedote 28.5.2009. Viitattu 17.10.2012.
<http://www.tulli.fi/fi/tiedotteet/asiakastiedotteet/sahkoinenasiointi/2009/20090528/index.html?bc=10235>

Tullihallitus 2009c. Tullin yhteistyö. Viitattu 17.7.2012.
http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/tulli_tutuksi/yhteistyö/index.jsp

Tullihallitus 2009d. Vienti EU:n tullietuussopimusmaihin. Viitattu 6.9.2012.
<http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/vienti/etuuskohtelut/index.jsp>

Tullihallitus 2010. Viennin rekisteröity asiakas. Viitattu 6.9.2012.
(http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/vienti/viennin_rekisteroity_asiakas/index.jsp)

Tullihallitus 2011a. Miten annan tulli-ilmoituksen?. Viitattu 6.9.2012.
http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/tuonti/tulli_ilmoitus/index.jsp

Tullihallitus 2011b. Mitä tavaran tuonti maksaa?. Viitattu 6.9.2012.
http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/tuonti/mita_maksaa/index.jsp

Tullihallitus 2011c. Nettivienti. Viitattu 18.10.2012.
<http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/sahkoinenasiointi/internet/nettivienti/index.jsp>

Tullihallitus 2011d. Tullivarastointi-ilmoituksien sähköistäminen. Viitattu 18.10.2012.
<http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/sahkoinenasiointi/hankkeet/varastointi/index.jsp>

Tullihallitus 2011e. Tuonnin ja tullivarastoinnin kotitullauslupien uusiminen 2011. Viitattu 18.10.2012.

http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/asiakkaana_tullissa/avainasiakas/yksinkertaistetut_menettelyt/ajankohtaista.jsp

Tullihallitus 2011f. Turvatietoihin liittyvät ilmoitukset Suomessa. Viitattu 6.9.2012. <http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/tuonti/saapuminen/index.jsp>

Tullihallitus 2011g. Vienti EU:n ulkopuolelle. Viitattu 6.9.2012. (http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/vienti/vienti_eun_ulkopuolelle/index.jsp)

Tullihallitus 2011h. Vienti. Viitattu 6.9.2012. <http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/vienti/index.jsp>

Tullihallitus 2011i. Vientirajoitukset. Viitattu 6.9.2012. <http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/vienti/vientirajoitukset/index.jsp>

Tullihallitus 2012a. Asiakastiedote 2.3.2012. Viitattu 17.10.2012. http://www.tulli.fi/fi/tiedotteet/asiakastiedotteet/sahkoinenasiointi/2009/20120302_1/index.html?bc=10235

Tullihallitus 2012b. Erityismenettelyt – luvan hakeminen ja myöntämien. Viitattu 6.9.2012. http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/muut_tullimenettelyt/erityismenettelyt/lupamenettely.pdf

Tullihallitus 2012c. Menettely väliaikaisessa maahantuonnissa. Viitattu 24.9.2012. http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/muut_tullimenettelyt/erityismenettelyt/valiaikainen_maahantuonti/lisatietoa/Menettely_vaeliaikaisessa_maahantuonnissa47447.pdf

Tullihallitus 2012d. Tullin historiaa. Viitattu 23.7.2012. http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/tulli_tutuksi/historia/index.jsp

Tullihallitus 2012e. Tullivalvonnassa tapahtuva valmistus. Viitattu 24.9.2012 http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/muut_tullimenettelyt/erityismenettelyt/tullivalvonnassa_valmistus/tullivalvonnassa_valmistus.pdf

Tullihallitus 2012f. Ulkoinen jalostus. Viitattu 24.9.2012 (http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/muut_tullimenettelyt/erityismenettelyt/ulkoinenjalostus/ulkoinen_jalostus.pdf)

Haastattelukysymykset

Haastattelu on osa Vaasan ammattikorkeakoululle tehtävää opinnäytetyötä. Opinnäytetyön aiheena ovat taloudellisesti vaikuttavat tullimenettelyt. Haastattelun tavoitteena on selvittää taloudellisesti vaikuttavien tullimenettelyiden kehitys viimeisen kymmenen vuoden aikana.

1. Tausta

- Kauanko olet työskennellyt taloudellisesti vaikuttavien tullimenettelyiden parissa?

2. Sisäinen jalostus

- Onko lupien hakeminen ja myöntäminen muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Onko menettelyyn asettaminen muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Onko menettelyn päättäminen muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Onko teidän käsityksenne mukaan tapahtunut selkeää muutosta menettelymäärissä viimeisen kymmenen vuoden aikana?
- Onko Tullin kanssa asiointi muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Ovatko viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtuneet muutokset olleet askel parempaan vai huonompaan suuntaan? Miksi?
- Millainen kehitys olisi toivottavaa tulevaisuudessa?

3. Tullivarastointi

- Onko lupien hakeminen ja myöntäminen muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Onko menettelyyn asettaminen muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Onko menettelyn päättäminen muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Onko teidän käsityksenne mukaan tapahtunut selkeää muutosta menettelymäärissä viimeisen kymmenen vuoden aikana?
- Onko Tullin kanssa asiointi muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Ovatko viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtuneet muutokset olleet askel parempaan vai huonompaan suuntaan? Miksi?

- Millainen kehitys olisi toivottavaa tulevaisuudessa?

4. Väliaikainen maahantuonti

- Onko lupien hakeminen ja myöntäminen muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Onko menettelyyn asettaminen muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Onko menettelyn päättäminen muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Onko teidän käsityksenne mukaan tapahtunut selkeää muutosta menettelymäärissä viimeisen kymmenen vuoden aikana?
- Onko Tullin kanssa asiointi muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Ovatko viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtuneet muutokset olleet askel parempaan vai huonompaan suuntaan? Miksi?
- Millainen kehitys olisi toivottavaa tulevaisuudessa?

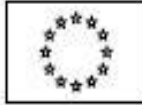
5. Ulkoinen jalostus

- Onko lupien hakeminen ja myöntäminen muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Onko menettelyyn asettaminen muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Onko menettelyn päättäminen muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Onko teidän käsityksenne mukaan tapahtunut selkeää muutosta menettelymäärissä viimeisen kymmenen vuoden aikana?
- Onko Tullin kanssa asiointi muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Ovatko viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtuneet muutokset olleet askel parempaan vai huonompaan suuntaan? Miksi?
- Millainen kehitys olisi toivottavaa tulevaisuudessa?

6. Tullivalvonnassa tapahtuva valmistus

- Onko lupien hakeminen ja myöntäminen muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Onko menettelyyn asettaminen muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?

- Onko menettelyn päättäminen muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Onko teidän käsityksenne mukaan tapahtunut selkeää muutosta menettelymäärissä viimeisen kymmenen vuoden aikana?
- Onko Tullin kanssa asiointi muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Miten?
- Ovatko viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtuneet muutokset olleet askel parempaan vai huonompaan suuntaan? Miksi?
- Millainen kehitys olisi toivottavaa tulevaisuudessa?

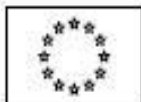
EUROOPAN YHTEISÖ

Taloudellisesti vaikuttavaa tullimenettelyä /
tiettyä käyttötarkoitusta koskeva lupahakemus

(Huom! Katsa lomakkeen täyttöohjeet huomautuksista)

ALKUPERÄISKAPPALE	1. Hakija, osoite		Tullin merkintöjä			
	1A. Y-tunnus					
	1B. Yhdyshenkilön nimi, puhelin, faksi ja s-posti					
2. Tullimenettely(t)			3. Hakemustaji	4. Jatkolomakkeet		
5. Kirjanpitoalueiston / Kirjanpidon sijaintipaikka ja laji						
6. Luvan voimassaoloaika						
a b						
7. Tullimenettelyyn asetettavat tavarat						
CN-koodi	Tavaran kuvaus	Paljous	Yks.	Arvo	Yks.	

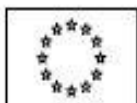
8. Jalostetut tai valmistetut tuotteet					
CN-koodi	Tavaran kuvaus			Tuotto	
9. Suunniteltuja toimintoja koskevat tiedot					
10. Taloudelliset edellytykset					
11. Tullitoimipaikka (-paikat)					
a	menettelyyn asettava				
b	menettelyyn päättävä				
c	valvova(t) toimipaikka (-paikat)				
12. Tunnistus	13. Menettelyyn päättämisen määräaika (kk)	14. Yksinkertaistetut menettelyt		15. Tavaroiden siirto	
		a		b	
16. Lisätietoja					
17.					
Päiväys		Allekirjoitus Nimiselvennys			

EUROOPAN YHTEISÖ

Tullivaraston pitoa tai menettelyn käyttöä
E-luokan varastossa koskeva lupahakemus
- jatkolomake -

ALKUPERÄSKAPPALE	18. Varastoluokka		
	19. Varasto tai varastotilat (E-luokka)		
	20. Määräaika varaston määrityksen esittämiseksi		
	21. Hävikki		
	22. Tullivarastointimenettelyyn kuulumattomien tavaroiden varastointi		
	CN-koodi:	Tavaran kuvaus	Tavaralaji/tullimenettely
23. Tavanomaiset käsittelyt			
24. Väliaikainen poissirttäminen; tarkoitus:			
25. Lisätietoja			
26.			
Päiväys		Allekirjoitus Nimensevennys	

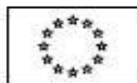

EUROOPAN YHTEISÖ

Sisäistä jalostusta koskeva lupahakemus

- jatkolomake -

ALKUPERÄISKAPPALE	18. Vastaavat tavarat CN-koodi	Tavaran kuvaus
	19. Ennakkoviesti	
	20. Luovutus vapaaseen liikkeeseen ilman tull-ilmoitusta	
	21. Lisätietoja	
22.		
Päiväys	Allekirjoitus Nimenseivennys	

EUROOPAN YHTEISÖ

Ulkoista jalostusta koskeva lupahakemus
- jatkolomake -

ALKUPERÄISKÄPPÄLE	18. Järjestelmä	
	19. Korvaavat tuotteet	
	CN-koodi	Tavaran kuvaus
	20. Koodeksin 147 artiklan 2 kohta	
21. Koodeksin soveltamisasetuksen 586 artiklan 2 kohta		
22. Lisätietoja		
23.		
Päiväys	_____	Alekirjoitus Nimenselvennys _____